रवि शाक्य, इखाछैं, यल

थीथी धर्मालम्बीतयसं
थीथी नामं म्हस्यूम्ह

बुंगद्यः

अनुसन्धात्मक शोध

लेखकः
बुद्धाचार्य शाक्य

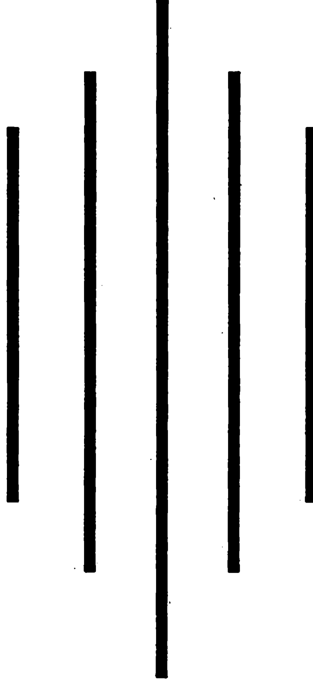
रवि शाक्य, इखाछेँ, यल

थीथी धर्मालम्बीतयसं

थीथी नामं म्हस्यूम्ह

बुंगाद्यः

अनुसन्धात्मक शोध

लेखकः

बुद्धाचार्य शाक्य

च्वमिः
बुद्धाचार्य शाक्य
श्रीवहाल, यल

प्रकाशकः
पूर्णचन्द्र शर्मा
किसिचुक, पूर्णचण्डी,
यल ।

थ्व सफूया हामा च्वमियाके

न्हापां पिदंगुः १००० प्रति

ने. सं.: ११२५
वि. सं.: २०६१
ई. सं.: २००४

मूः ५०/-

थाकुथीः
जय बगलामुखी प्रिन्टर्स
पुलच्व, यल ।

थःगु धापु

न्यने, कने, किंवदन्ती, वंशावली व दँया ल्याखं जुजु अंशुवर्मा ई.३३६ पाखें मदय्का उदय देव जुजु जुल। उदय देव अंशुवर्माया तधिकम्ह काय खः। लिच्छवि कुलकेतु भट्टारक धैगु दर्जा कया ध्रुव देवं उदय देवयात सत्ताच्यूत यात धयातगु दु। उदय देव सत्ताच्यूत जुइधुंका थम्ह तता भृकुटीया थाय् वंगु खँ चीनयागु ताङ वृत्तान्तय च्वया तगु जुल। भृकुटी अंशवर्माया म्हाय् संदेशया सम्राट श्रोङ चङ गम्पो नापं ईहिपा जुगु ऐतिहासिक खयां दसि बिया तगु दु।

ताङ वृत्तान्त कथं भृकुटीं संदेशया माहांत छ्वया हया ध्रुव देवयात ख्याना उदय देवया काय् नरेन्द्र देवयात जुजु यागु जुल। उदय देव धुंका मानदेव जुजु जुइगु धलः दय्का जिष्णु गुप्तं द्वैत शासन यागु व थम्ह काय् विष्णु गुप्त यात युवराज घोषणा यागु जुल। सन्देशया ग्वाहाली कया ध्रुव देव र जिष्णु गुप्तयागु द्वैत शासनयात ख्यानां ई.६४३ दँय नरेन्द्र देव कैशालकुटया गद्दीइ च्वंगु खःसानं ख्वपय् भद्रावास दरवार दय्का च्वंगु जुल। बुद्ध धर्मया अनुयायी जुसानं धार्मिक सहिष्णुता दुम्ह जुया ई.६५९ पाखे जुजु नरेन्द्र देवं भिंनिदँतक नेपालय् वा मवगु कारणं बौद्ध आयार्च बन्धुदत्त व रथचक्र ज्यापु जाना बुँगद्यः नेपालय् हगु खनेदु।

जुजु नरेन्द्र देव धुंका ई.७०७ पाखे शिवदेव ई.७२४ पाखे जयदेव व ई ७४१ पाखे वरदेव जुजु जुया ई.७४३ दँनिसें बुँगद्यःया रथ याः न्हयाकूगु खने दु। थ्व ल्याखँ इ.२००३ सालया रथ याः १०५ क्वगु धका बाँलाक थुइके फु।

बुँगद्यः व वसपोलयागु रथयाःया अनेक बाखंत दुसानं सत्य व तथ्य दुवाला स्वल धासा अजनं यक्व लुया वय फु। न्हयाक्व व्याखायासानं मगागु जुई। कापोतलया संस्कृति भाषाया छपु द्वाहा थथे दयका तल।

कापोतल चलभूमि विजय नेपाल।
वत्सर द्वादश अनावृष्टि मोक्षनार्थ॥ १॥
आराधित श्री बुँग मल्ल लोकेश्वर।
गुरु बन्धु दत्त नृप श्री नरेन्द्र देव॥ २॥
रथंचक्र मया यात्रा गमन ललितपुरी।
पूजित सरोज पाणी त्रैलोक्य नाथं ।
येन भक्ति येन मोक्ष प्रदाता।॥ ३॥
पाप पंकज युगं नौमि शिरसा॥ ४॥

बुँगम्ह लोकेश्वर अर्थात् बुँगद्यःयागु थ्व सफुतिइ च्वंगु दक्व च्वसुत बुगद्यःया भिंनिदँया मेलाया लसताया भ्वलय संध्या टाइम्स पत्रिकां छ्सिकथं निंक्व व प्रेष्टिज नेपालं छपु छापय जुइ धुंकूगु खः। उकिसनं फक्व व सफुतिं भायल्हाक फक्व न्ह्यंगु कथं तनागुं जुल। मेगु ल्यंगु अवसर चूलासा हाकनं पिथनेगु स्वय्। आयात थुलि हे। श्रीश्रीश्री करुणामय आर्यावलोकितेश्वर बुँगद्यःनं सकसितं उद्धार याना विज्यागु दु। सुभाय्।

- बुद्धाचार्य शाक्य

प्रकाशकया धापु

वुँगद्यःयात लोकेश्वर अर्थात करुणामय धका म्हीसं हना च्वना । वसपोल सु ? छाय ? अले वसपोल यागु आज्जु छु खः ? धका थुइका काय् मफुपिं यक्व दु । बुंगद्ययागु विषय मस्यू, मसगु व मथूगु खँ थुइकेगु थौतकनं मगाः व मचागु ज्ञान, दर्शन व आदर्श यात दुवालेगु ज्या भाजु बुद्धाचार्य शाक्यजुं याना बिज्यात ।

बुंगद्यःयात लोकाचारकथं हनेगु पलसां वसपोलं क्यना बिज्यागु आज्जुयात शीरोधार्य यायफत धासा म्हीगु जीवननं शुद्धि जुया पुण्य प्राप्त याय फइगु जुल । थ्व खंयात वाःचायका भाजु बुद्धाचार्य शाक्यजुं अपालं दं तक दुःख सियानं दुःख जुल मधासे लयतायाहे अनुसन्धान याना सोध कार्यया ज्या तकनंयाना विज्यागुया फल थ्व सफू जुल । थ्वहे सफू सकसिंत मदयकं मगाम्ह बुंगद्यः थथगु नुगलय स्थीरकथं थापना यातधासा थःहे देगः व जीवन यात्राकथं थतहे रथ भाःपाःतल धासा म्हीगु चित्त शुद्ध अवश्य जुइ फु ।

बुद्धाचार्य शाक्यजुयागु अनुसन्धात्मक शोधगु थीथी धर्मावलम्वीतयसं थीथी नामं म्हस्यूम्ह बुंगद्यःयागु सफू भक्तजनपिनिगु नितिं जक मखु बुंगद्यया विषय अनुसंधान याईपिनिगु नितिंनं ज्ञानया लुखा चायकेगु ताःचा जुई धैगु मतिइनं थ्व सफु पिकायगु भाला कया पिदना च्वना । अनित्य संसारयागु ज्ञान लानां सकलें सुगतिइ वनेफय्मा धैगु आशायाना । सुभाय ।

किसि चुक, पूर्णचण्डि, यल ।

पूर्णचन्द्र शर्मा

धलःपौ

थीथी धर्मालम्वीतयसं थीथी नामं म्हस्यूम्ह
बुंगद्यः

करुणामय्, महाकारुणिकाय, मर्यादावलोकेश्वर, लोकनाथ, पद्मपाणी, लसकद्यः, मस्त्येन्द्रनाथ आदिया नामं सुविख्यात जुयाच्वंम्ह सुं नं द्यः मालेगु खसा बुंगद्यः जक छम्ह दु ।

नेपालया महायानी बौद्ध परमपराकथं न्हिच्छिया छम्ह लोकेश्वरं प्राणीपिनिगु उद्धार यानावयाच्वंगु जुल । उकिइ मध्ये लच्छिया छम्ह याना फिंनिम्ह लोकेश्वर धका मानेयाना तल । थ्वकथं कौलाया षडक्षरी लोकेश्वर, कछलाया श्रीमल्लोकेश्वर, थिंलाया हलाहल लोकेश्वर, पोहेलाया खसर्पन लोकेश्वर, सिल्लाया सिंहनाद लोकेश्वर, चिल्लाया पद्मनृत्यश्वर, चौलाया हरि हरि हरि वाहन लोकेश्वर, बछलाया त्रैलोक्यवंशकरी लोकेश्वर, तछलाया रक्त लोकेश्वर, दिल्लाया नीलकण्ठ लोकेश्वर, गुंलाया मायाजाल लोकेश्वर व ञंलाया कारण्डव्यूह लोकेश्वरपिं खः । वसपोलपिं नाप नालाया सृष्टिकान्त, च्वबाहाया आनन्दादि लोकेश्वर, बुंगया आर्यावलोकितेश्वर, तंगया जत्ताधारी लोकेश्वर व जनवाहाया कनक लोकेश्वरयात स्वनिगलया बासिन्दापिसं उतिकंहे माने याना तल । आदि, मध्य व भवष्यया जगत उद्धारयाय् निंति लोकेश्वरपिं माने यानातगु खः । थीथी ज्याया थीथी नांयापिं लोकेश्वरपिं मध्ये नेपालय् अप्वः हनेचने यानातःम्ह बुंगम्ह लोकेश्वरहे खः ।

लिच्छवि जुजु नरेन्द्र देव, बौद्ध आचार्य बन्धुदत्त व रथचक्र ज्यापु (गुम्हेसित 'मलिं' नं धाइ) या कुतलय सहकालया द्यः धका कामरुपीठंनिसें थन हःगु जुल । बुंगद्यः थन हःगुया अनेक बाखंत दु । खसतसे बुंगद्यः यात मत्स्येन्द्रनाथ धका माने यानातल ।

संसारया सृष्टि याःम्ह सृष्टिकान्त कोलेश्वर, प्राणीपिंन्त अन्न चूलाकूम्ह आनन्दादि लोकेश्वर, सहकाल हःम्ह बुंगम्ह लोकेश्वर, मरणलिपा तरे याइम्ह जत्ताधारी लोकेश्वर व सुख विइम्ह कनक लोकेश्वर धका विश्वास यानातगु दु । पद्मपाणी वा आर्यावलोकितेश्वर 'बंग' याम्ह बुंगद्यः धाइगु जुल ।

'बंग' या अप्रभंश जुया बुंग धागु जुल । हिन्दू धापू कथं बुंगद्यः पद्मपाणी बोधिसत्व ब्रम्हानापं सकल देवतादेवीपिं सृष्टि व सम्भार याइम्ह खः । बुंगद्यः न्याँयागु बखुं पिहाँ वम्ह धका मत्स्येन्द्रनाथ धयातल ।

हिन्दू धापू कथं पद्मपाणी बोधिसत्व 'बंगय्' ध्यान याना च्वनाबिज्यागु इलय् शिव योगाभ्यास क्वचायका लिहां वल । अले पार्वतीयात ब्वना समुद्रया सिथय् सुविद्या व कुविद्या कने यंकल । थ्व खँ बुंगद्यः नं सिइका सुविद्या जक न्यंकेबिया कुबिद्या कंबलय पार्वतीयात न्ह्यः वयकाबिल । फुक्क कने क्वचायका शिवं पार्वतीयाके न्यन । पार्वतीं सुबिद्या जक कन । कुबिद्या सुनां न्यन धका दुवाला स्वगु इलय् बुंगद्यःनं न्याँ जुया छल

यागु सिइकल । अबले न्याँया रुप तोता बुंगद्यःवं थगु रुप क्यन । थ्वहे ल्याखं बुंगद्यःयात मत्स्येन्द्रनाथ धाल ।

थीथी लाकेश्वरपिं मध्ये बुंगद्यःयात कोल मतया प्रतिष्ठापक धयातल । कोल मतया धापू कथं सत्य युगय् खगेन्द्र, त्रेता युगय् कुर्माचार्य, द्वापर युगय् मेष व कलियुगय् मच्छेन्द्र धाइगु जुल । बौद्ध सिद्धान्त मध्ये बुंगद्यः नं छम्ह सिद्ध धयातल । लुइपा व मीनपा बुंगद्यःयागु नां, दर्शन व साधन याइपिं धयातगु दु । अथेहे जत्ताधारी लोकेश्वर अर्थात् धर्मराजायात कोल मतयापिंसं मीननाथ धायेगु यानातल । बुंगद्यःयात गोरखनाथया गुरु धाइपिंसं आदिनाथया लिपा मच्छेन्द्रनाथ वगु धयातल । हथयोगया प्रदीपिका ग्रन्थकथं सिद्धिगणपिनिगु नां धका भ्व:लाक आदिनाथ, मत्स्येन्द्रनाथ, शास्वरानन्द, भैरव चौरंगी, मीन, गोरख, विरुपाक्ष, बिलेशन, मन्थान भैरव, सिद्धि बुद्ध, कंथडि, कोरण्टक, सुरानन्द, सिद्धिपाद, चर्पपटिनाथ, कोनरी, पूज्यपाद, नित्यनाथ, निरञ्जन, कपाली, विन्दूनाथ, काक चण्डिश्वर, आलाम, प्रभूदेव, धोडाचोली, टिटिणी, भानुकी, नारदेव व खण्डकपालिका क्यनातगु दु । उमिगु धापू कथं बुंगद्यः आर्यावलोकितेश्वर व पद्मपाणी बोधिसत्व हे खः ।

म्हय्‌पि अजिमा योगाम्बरया किवदन्ती कथं बुंगद्यः बौद्ध आचार्य बन्धुदत्तया याकः याक खः । शक्ति साधनया नितिं छन्हु चान्हय् म्हयपि अजिमायाथाय् बन्धुदत्त वन । अबु गन वन धका ल्यूल्यू स्वःवंम्ह उम्ह कायमचानं म्हय्‌पिथ्यंक मसिइक वन । म्हय्‌पि अजिमां बन्धुदत्तयाके भोग फ्वन । अबले 'जिं छु नं ज्वना मवया' धका लिस बिल । 'छ नापं वम्ह मचा ब्यु' धका धासेंलि लिफः स्वल, थम्हहे कायमचा खन । अबले वहे मचा भोग काल । लिपा अजिमां धाल-छंम्ह थुम्ह मचा मेगु जन्मय बोधिसत्व जुया सहकाल हइम्ह जुइ । अनं लिपा अन्तरध्यान जुल । उम्ह मचा कामरुपीठया राक्षस जुजु शशिया काय जुया रानी मायाया कोखय् जन्म का वन । अनंलि नेपायल् अनिकाल जुल धका धयातगु दु ।

अनिकालया हेतुं जुजु नरेन्द्रदेव अतिकं ग्यालाय चाल । न्यनेकने यायां जुजु बौद्ध आचार्य बन्धुदत्तया छेँय् थ्यन । इपिं निम्हसिया सहलह यात । कामरुपीठ वनाः उम्ह मचा हयेफत धासा सहकाल वइ धइगु खँ क्व:छित । नापं भल्याया निंतिं यलयाम्ह मलिं ज्यापु रथचक्र यनेमाःगु यात । जुजु नरेन्द्र देव, बौद्ध आचार्य बन्धुदत्त व भल्या रथचक्र स्वम्ह जाना कामरुपीठ थ्यंक वन । यक्व ई लिपा उम्ह करुणावतार मचा लुइकल । मचा अथें हयफइ मखुगु तायका बन्धुदत्तं ह्यगृव भैरव व कर्कोटक नाग साधनायाना अनयाम्ह जुजुयात प्वाः स्याकाबिल ।

न्ह्यागु वासः यासांनं लंके मफुगु जूसेंलि नेपालं बैद्यराज वयाच्वंगु सिइका वासः याकेत सतल । वासः याना लायेकुसेंलिं छु सिरपाः फ्वनेगु धका न्यन । बन्धुदत्तं जुजुया चीधिकम्ह काय नेपालय् यंका करुणामय धका थापना यायेगु धाल । चीधिकम्ह काय मचा मांम्हसियागु हकयाम्ह जुल, जिं बिइफइ मखु धका धाल । अनं इपि लिहां वया कुरुवालय् जोगाम्बरयागु पीठ थापना याना साधना यासेंलि भम्व जुया उम्ह मचा कलशय् दुबित । अनंलि करुणामय साधन क्वचायका नेपालय् सहकाल हल ।

नाथपन्थीतय्गु धापु कथं गोरखनाथं थत थन सुनानं भिक्षा मव्यूगु तमं नेपालय् दक्व नाग साला आसन यागुलिँ वा मवगु जुल । स्वयम्भूया शान्तिपुरय् अष्फानिक ध्यानय् च्वनाच्वंम्ह शान्तिकराचार्यया कथन कथं बुगंद्यः थन हसेंलि गोरखनाथ दना वल अबले दक्वं नाग थथगु थासय् लिहां वसेंलि वा वल धयातगु दु । इमिगु धापु कथं बुंगद्यः गोरखनाथया गुरु जुल ।

लोकंह्वाम्ह श्रीश्रीश्री आर्यावलोकितेश्वर बुंगद्यःया नामं प्रख्यातम्ह सहकालया देवता धका काय्, वाक् व चित्तं माने यानातम्ह बिक्रम संवत् ७०० निं ७३६ दँ तक नेपाया जुजु जूम्ह नरेन्द्रदेवया पालय् थन हगु खः । जुजु नरेन्द्रदेवया उजं, बौद्ध आचार्य बन्धुदत्तया तन्त्रमन्त्र व रथचक्र ज्यापु मलिंयागु सेवाया फलं थन बुंगद्यः हगु खः धका सकसिनं माने यानातगु दु ।

सकसिनं करुणामय धका हनातम्ह बुंगद्यःया कलश कुरुवालं हया थौंया बुंगया तबहालय् दयकातगु बुंगद्यःया देगः दुगु थासय् रथचक्र ज्यापुं फासुलंकेया निंतिं दिकल । जुजु अंशुवर्माया इलय उगु थाय्यात शान्ति नगर धाइगुजुल । कुरुवा स्वनिगया पश्चिम लागा व बागमतीया निकास जुया प्रसिद्ध जुयाच्वंगु थाय् खः ।

जुजु नरेन्द्रदेव, बौद्ध आचार्य बन्धुदत्त व भल्या रथचक्र ज्यापुया कलश दिका फासुलंका च्वंगु थास्य्हे त्यानुचायका न्ह्योः वयकल । उपिं न्ह्य वयका च्वंतले फवावपिं मस्तय्सं बुंगद्यः साधन यानाहगु कलश खुया सुचुके यंकल । उपिं न्ह्यल चाबलय् कलश मदया ग्यालाय् बुइका स्वम्हं उखेथुखे ब्वाँब्वाँ जुल । न्ह्यने वकसिके न्यना स्वल । जिमितनं बच्छि बियगु खसा मालाबिइ धका लिसः बिल । बच्छि याय ज्यूसा बच्छि बिइ धासेलि उखेथुखे माला फवा मस्तय्सं सुचुकातगु कलश न्ह्यने हया बिल । थ्वहे कथं उतरायण जुल कि यलय् हया तय्गु व दक्षिणायन जुल कि बुंगय् द्यः यंकेगु यानातल ।

बुंगद्यःया साधना यानातगु कलश भिंगु दिं चूलाका यलय् हल । यलय् थ्यनेवं रथचक्र ज्यापुं जुजु नरेन्द्रदेवया लाय्कू दे ख्वपय् उगु कलश मछ्वय्गु जुक्ति यात । यलय् वा ख्वपय् द्यः गन तयगु धैगु खँ क्वःछियत यल देया थकाली ललित ज्यापुं न्वँवाकेगु धाल । ललित ज्यापुयात सूचं कथं छपास चि तया धौ छग्व बियाछ्वत ।

ललित ज्यापुया बहनी बेलियागु इलय् वहे धौतया बिल । धौलिइ चिसवा वगुलिं सुनां धौ हल धका न्यन । रथचक्रं हगु धासेंलि बुंगद्यः यागु खँ क्वछियमागु जुल धका सिइकल । दे थकालिं न्ववाइगु सकसिनं तायदयकेमा धका मंगः सौगः, नुगः, त्यागः, हौगः, तंगः व इगः न्हय्गु त्वाःया उगः हया द्यतना बिल । वहे न्हयग्व उगया द्यःने च्वना रथचक्र ज्यापु मलिंनं कुबिया हम्ह द्यः यलय्हे तयमा धका न्वँवात । अथे न्ववाय्वं न्हयग्वः उगः व ललित ज्यापु अनहे सिद्ध वंगुलिं उगु थाय्यात इति धका प्रख्यात यात । इति धइगु थाय् आः तक नं दनि ।

सकलसिया निंतिं करुणामय जूम्ह बुंगम्ह लोकेश्वर बौद्ध, वैष्णव वा शैवतयगु निंतिं मंकाःम्ह लसक द्यः जुल। बुंगद्यः हपिं जुजु, आचार्य व भल्याया जीवन लिपा जुजु बुंगद्यःया जवगु पालिइ, आचार्य खवगु पालिइ व भल्या तुति पुस्पातय् सिद्ध वनेमागुनं अबले हे क्वछित। बुंगद्यः यलय् तयगु जुसेंलि नापसं च्वंगु वुद्ध विहार तः बहाया न्होनि छग्व देगः दयेकेगु यात। बुंगद्यःया निंतिं ख्वपय् दयकातगु देगलय् बुंगद्यः यात तयमखंसांनं नेपालय् सहकाल वगुलिं जुजु नरेन्द्रदेव लय्ताल। बौद्ध आचार्य बन्धुदत्तं थम्ह पुता सिद्ध जूगुलिइगौरव तायेकल, रथचक्र ज्यापु थम्हं कुबिया हयाम्ह द्यः यलय् तय दुगुलिं च्वय्च्वय् धाल।

बुंग

स्वनिगलय् दुने वस्ती दुसांनिसें अन्नया धुकू जुया बुंग धयायतगु गांया नां बुंगमती नं धयातगु दु। मती धागु तीर्थ खः। थौंया कार्यविनायकया न्ह्यनेपाखे छगू तीर्थ दूगु खः। बुंगद्यः थन हसेंलिं बुंगमती धका प्रख्यात यात धइगु अप्वःसिया धापु दु।

नरेन्द्रदेवया लिपा वयाहे छुइ वरदेव जुजु जुसेंलि बुंगद्यःया कलशयात मूर्तिइ प्रकाश यायगु यात। थथे मूर्तिइ प्रकाश यायत वरदेवं यक्वहे न्यनेकने व लहसह यागु जुल। मूर्ति गज्यागु जुइमा, गथे च्वनेमा व गज्यागु उनयागु जुइमा आदि खँ क्वछियगु ज्या सुनयश्री मिश्रं धागु कथं यात। थुम्ह सुनयश्री मिश्र वरदेवया पालय् ललितारण्य धइगु वन छ्याना एम्पी महाविहार दयका च्वंवम्ह छम्ह प्रकाण्ड विद्वान खः। उम्ह मनू ल्हासा वना षटकोटी धन कमे याना वम्ह जुयाच्वन। संदेशया बुद्ध धर्मया ब्याक्व अध्ययन याना भिक्षुचर्य यानाच्वंम्ह सुनयश्री मिश्रं करुणामययागु अष्ट धातुयागु मूर्ति दयकेत एम्पी महाविहारया दक्षिणय् छगू मेगुहे विहार दयका शाक्यमुनि बुद्ध प्रतिष्ठापना याना करुणा चुक धइगु नां छुना जक ज्या न्ह्याकूगु जुल। उगु विहारय् करुणामययया मूर्ति दयकेगु ज्या यात।

बुंगद्यः यागु मूर्तिया दक्वं ज्या धातुयागु जूसां ख्वाः जक म्हय्पि अजिमायाथासं चा हया दयकेगु यात। थौंतकनं गबलें गबलें बुंगद्यःयागु ख्वाः स्यन कि अनयागुहे चा हया ख्वाः स्यंगु दयकेमागु यानातल। बुंगद्यःयागु ख्वाः बिध्न मजुइकं स्यनेमदु व बिध्न जुइत सुचं कथंनं स्यनेफु धइगु विश्वास यानातगु दु। म्हय्पि अजिमायाथाय् चा कायत पुजा यायमागु व लुंयागु तोकू व वहयागु कूलिं पाला चा कायेमागु परम्परा थौं तकनं चले जुया च्वंगु दु।

बुंगद्यः यागु मूर्तिया ज्या फुक्क क्वचायवं सच्छिदँ न्ह्यवंनिसेंयागु कलश उगु मूर्तिया गर्भय् तया साक्षात यागु धयातगु दु। बुंगद्यःयागु रुप कलशं मूर्तिइ वसेलिं भिन्कन बांलागु कथं याः चले यायगु परम्परा न्ह्याकाहगु विश्वास यानातगु दु। व खः दँय्दँसं रथय् तया याः चले यायगु आदिकालंनिसें बुंया गः (कृषि केन्द्र) जुयाच्वंगु देशय् थगु छँ कथं च्वना बिज्याइम्ह थुम्ह द्यःयात सकसिनं बुंगद्यः धका हनेगु यासेंलि

सहकालया द्यः खसांनं बुंगद्यः धकाहे प्रचारयागु जुल । बुंगम्ह लोकेश्वर नेपाल राष्ट्र, राष्ट्रियता, समुदायया दिगुद्यः व आगंद्य धका सकसिनं हनावयाच्वंगु दु । थुम्ह करुणामय बुंगय् यंके म्वागु खसा बुंगद्यः धका सुनानं धाइ मखु । बुंग धइगु 'बंग' खँग्वया अप्रभंश खःसा 'बंग' धइगु करुणामयया ध्यान च्वना संसारयागु उद्धार यानाच्वनिइगु थाय् खः । बंगयाम्ह द्यः जुया चलनचल्ती बुंगद्यः धायगु नं यानातल ।

बुंगद्यःया ह्याउँ ख्वा :

ख्वाः ह्याउपिं आपालं द्यःपिं मध्य बुंगद्यः क्लेश धइगु भ्याभचाहे मदुम्ह दुरुथें तुइसे च्वंम्ह खः । अथेसानं वसपोलया ख्वाः छाय् ह्याउँसे च्वन ?

दुरुथें यच्चुसेच्वंम्ह करुणामययात बुंगद्यः धका मूर्तिइ प्रकाश याम्ह सुनयश्री मिश्र खः । पूर्वय् लुयावम्ह सूर्द्यःया उन ह्याउँसे च्वंगुथें बुंगद्यःया उननं ह्याउँसे च्वंगु कारण वसपोलयागु नाम, दर्शन व ज्याया आज्जु खः । अनेक बोधिसत्वपिनिगु गुण थुम्ह सुनयश्री मिश्र थःहे कलाकार जुया करुणामय बुंगद्यःयागु मूर्ति दयकूम्ह खः । प्राणी मात्रयागु उद्धार यानाच्वंम्ह, लिमलाथिमला सकसितं करुणां स्वयाच्वंम्ह व गबलें त्यानु मचागु स्वभावं कल्याणया लँपुइ वनाच्वंम्ह बुंगद्यः जुयाहे दुरुथें तुइसेच्वंम्ह ह्याउँसे च्वन । बुंगद्यःया ख्वाःयागु उनयात ध्यानयाना स्वलधासा ह्याउँसेच्वंगुहे खनांच्वनिइगु जुल । वहे वसपोलयागु ह्याउँ ख्वाः स्वयमात्रं मचायक भीगु नुगलय्‌नं करुणाया भावना जाया वइगु जुल । अथेहे बुंगद्यःयात करुणाया मूर्ति धकानं खनिइगु जुल ।

भीगु शरीरया हिया उन ह्याउँ, नकतिनि लुयावम्ह सूर्द्यःया उन ह्याउँ अथेहे बुंगद्यःया ख्वाःनं ह्याउँ । थुकिया अर्थ व दर्शन थीथी भावना कयातगु जुल । गुकियात कुशल भावनां अर्थ छ्यायगु वा ज्यायगु यानातल ।

ख्वाः ह्याउँसेच्वंपिं करुणामयत मध्ये भीथाय् न्ह्यने आदिनाथ धकानं धयातम्ह आनन्दादि लोकेश्वर चोबाहायाम्ह च्वबाहाद्यः नं खः । अथेहे तंगलय् च्वंम्ह जत्ताधारी लोकेश्वर धका धयातम्ह व धर्मराजाया कथं हनातम्ह पद्मपाणी चाक्वाद्यःनं ख्वाः ह्याउँम्ह खः । धर्म चित्तयापिं जुया गबलें लिमलापिनि ख्वाः ह्याउँ धइगु स्वभाविक कथं माने यानातगु जुल । बुद्ध धर्म कथं उन (रंग) यागु व्याख्या यात धासा ह्याउँगुया अर्थ वीरत्व खः ।

शुन्यतां प्रकट जुल कि नाम व रुप वइ । थुकिइदुने थथम्हं वेदनाया अनुभूति वयाच्वंगु चाइ, थुकिनं दुने संस्कार लुया वयाच्वंगु चाया वइ । अले थ्व फुक्क विज्ञान धइगु ज्ञान थुया वइ । नाम, रुप, वेदना, संस्कार व विज्ञान मदया वन कि शुन्य धइगु थुइके फइगु जुल । शुन्यताय् मथ्यंतले छथासं प्रकट जुयाच्वंपिं प्राणीपिं व सत्वपिं गनतक दु अन तक करुणां खंका उद्धार याना च्वनिइम्ह करुणामय जुया बुंगद्यःया ख्वाः ह्याउँसे च्वन ।

ज्ञानि व अज्ञानि सुंनं प्राणीपिंसं थत जश ब्यु वा मब्यु छुंहे वास्ता मयासे मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा तयाजूम्ह करुणाया खानी बुंगद्यःया ख्वाः ह्याउँ जुइगुहे जुल। सिइसानं म्वानाच्वंसानं परोपकारयागुहे धर्मय् च्वनाच्वंम्ह व सकसितं उपकार जुइगु ज्ञान बियाच्वंम्ह कुशल व अकुशलया ज्ञान व कर्मयागु फल बोध याना च्वंम्ह बुंगद्यःया ख्वाः न्ह्याबलें हे सुथय् लुयावःम्ह सुर्दःया उनथें ह्याउँसे च्वनिइगु जुल।

दक्व प्राणीया नुगः खँ सिइका मत्यःगु ज्या, खँ व चित्तं तापाकेगु धर्म कना व क्यना वयाच्वंम्ह लोकया छम्ह जक इश्वर जुया लोकेश्वर धायका च्वंम्ह बुंगद्यःनं कर्मफलया ज्ञाननं कना व क्यना वयाच्वन। थ्वहे कथं बुंगद्यःया ख्वाः ह्याउँसे च्वनिइगु स्वभाविक जुल। अथेहे झिगू कुशल धर्मयात बोधयाना व याका वयाच्वंम्ह बुंगद्यःनं कर्म वियाकयागु ज्ञाननं बियाच्वन। अहंकार व अविद्या नाश यायगु ज्ञान बियाच्वंम्ह पद्मपाणीनं बुंगद्यःहे जूगुलिं वसपोलया ख्वाः ह्याउँसे च्वन।

सकसितं निर्वाणय् छ्वयगु कुतःयाना च्वनाबिज्याम्ह पद्मपाणी बोधिसत्व बुंगद्यःनं निर्वाणय् थ्यंके फय्‌मा धका कामना यानाच्वपिं दक्वसिया इच्छा पूवंकेगु नितिं अलौकिक पंचबुद्ध मध्ये अमिताभ तथागत थगु शीरय् तयातगु प्रभावं वसपोलया ख्वाः ह्याउँसे च्वंगु धइगु माने यानातल।

सकल सत्वपिनिगु उद्धार यानाहे देह त्वता हानं देह धारणा यानाजुम्ह बुंगद्यःया चा व न्हि धइगु मदुगु कारणंनं ख्वाः ह्याउँसे च्वंगु जुयाच्वन। थ्वया नापं देव, मनुष्य, असुर, पशु, प्रेत व नरक खुगू गतिइ हिलाच्वंपिं गबलें मखुगु योनीइ जन्म मजुइमा धइगु आशिष यानाच्वंगुलिंनं वसपोलया ख्वाः ह्याउँसे च्वन।

महायानया सिद्धान्त कथं देवता जुया जन्म जूसानं मखुगु तृष्णाय् लात धासा देवत्वं च्यूत जुइमागु भय दु। मनुष्य जुया जन्म जूसानं जरा, व्याधि, वृद्ध व मरणया भयं मुक्त जुइ मफुगुया भय दु। अथेहे असुर जुया जन्म जूसानं ल्वायगु, ख्यायगु, पालेगु जकया भय दु। पशु जुया जन्म कासानं छम्हसिनं मेम्हसित आहारा दयेकिइगु भय दु। प्रेत जुया जन्म कासांनं नय त्वने मखनां अगति जुया च्वनेमागु भय दु। हाकनं नरकय् जन्म जुसानं ख्वांगु व क्वागु सहयाय मफया सास्ती नया च्वनेमागु भय दु। जन्म जुइमातलेहे अनेक प्रकारया भयं तरे मजुइगु कारणं निर्वाण कामना याका सकसितं निर्वाणय् छ्वयगु करुणामय बुंगद्यःनं याना बिज्यानाच्वन धइगु विश्वास यानातगु दु। दक्व प्रकारया दुःखया भयं मुक्त जुइत वसपोलयागु सेवा, भक्ति व शक्ति मागु धका धयातल।

निर्वाणया लँय् वनेत मखुगु खँ ल्हायमते, व्यभिचार यायमते, खुया कायमते, हिंसा यायमते, मद्यपानयाना थथम्हं स्यंका च्वनेमते धइगु ज्ञान वियाच्वंम्ह व उगु न्यागू खँ पालना मयात धासा उकिया विपाक भोग यायमालिइगु व्याख्या याना कनाजुइम्ह बुंगद्यः जुया वसपोलयात लोकह्वाम्ह धकानं धयातल।

स्वर्ग, मर्त्य व नरक स्वंगू लोकया प्राणीपिंत सदां उत्य न्यंगु कथं करुणा तया उद्धार याना वयाच्वंम्ह बुंगद्यःया न्ह्याबलें ख्वाः ह्याउँसे च्वनाहे च्वनिइगु जुल । दक्व प्राणीयात निर्वाणय् छ्वय धुन कि जक वसपोलया ख्वाः दुरुथें यचुसे तुइयावइ धइगु धयातःगु दु ।

संसरया अविद्यायात फुका जगत हित यायगु करुणामयया चर्या जूगुलिं वसपोलयागु ध्यान व भक्ति यायगु धर्मया मान प्राप्त यायेगु खः धका विश्वास यानातल । वसपोलं सकसितं बिया बिज्यानाच्वंगु अनुत्तर बोधि ज्ञानयात पालना यात धासा निर्वाणय् मथ्यनिइगु मखु । थुज्वगु उत्तमगु ज्ञान बिया बिज्याना च्वंम्हसिया ख्वाः ह्याउँ मजूसा सुयागु जुइ ?

बुंगद्यःया तिसा

बुंगद्यः लोकेश्वर करुणामयया तिसा धइगु दहे मदु । जुजु शशी राक्षसया काय जुया कण्ठी, बाजु, चुल्या व पाउजु जक छ्यलातगु जुल । मेगु तधंगु तिसा अरुणोदय उनयात ल्वगु कथं ग्वयूस्वांया त्वाः दयका कपालय् हिनेगु यानातल । इतिहासकथं लिच्छबी जुजु बालार्च्चन देवं बुंगद्यःयात थगु श्रीपेज छायातल धइगु सिइका कायेफु ।

राग, व्देष, मोह, क्रोध व अहंकारया भावना मदुम्हसित तिसायागु गर्जा मागुहे मखु । अथे खसानं वसपोलयात समाय यायगु कथं भ्फिन्कनं ल्वगु तिसात दयका तिइका तल । बुंगद्यःयात मामागु तिसा दयकेत भक्तजनपिन्सं लुं, वह आदि छायगु याना तल । फुम्हं फूगुकथं थथपिंसंहे तिसा छाइगुनं जुल । बुंगद्यःयागु दां त्यासा कया लब वगु ध्यबां गुलिसिनं तिसा दयका हल धासा गुलिसिनं लसतांहे थगु गच्छे कथं दयका हल । गुलिसिनं थगु छैंय् मदुम्ह जःया नामं तिसात दयका छाय् हल ।

बुंगद्यःयात तिसा छाय् हइपिं सकसिया छगू जक इच्छा खनेदु । व खः मृत्यू लिपा सुखावती भूवनय् वास याय खनेमा । अथेहे मदुम्ह जःया नामं छाय् हइगु अर्थ नं मदुम्हेसिया आत्मां सुखावती भूवनय् वास यायखनेमा धइगु जुल ।

छम्ह छम्हसिनं छता छता याना लुं, वह व मेमेगु वस्तु बुंगद्यःयात छायातगु जक ल्याचा यासानं थौंया ल्याखं कोटी तकां अप्वः जुइमागु जुल । तर इलय् व्यलय् स्यना व तना वना न्हूधाः याना दयकेगु यानातल धइगु खनेदु । थीथी कथंया तिसां याना बुंगद्यःयागु शोभा अतिकं च्वन्ह्याना च्वन धइगु सकसिनं धयाच्वंगु दु ।

बुंगद्यःयात जन्त्र, किकिपात व लँत छायातगु दु । अज्यागु छाय्पा स्वयूबलय् संसारय् तमिपिं मध्ये बुंगद्यःनं छम्ह खः धका धाय्फु । गुलिसिनं धाइ बुंगद्यःयात थुगु जन्मय् छु छु छाल मेगु जन्मय् वहे वहे वस्तुत थत चूलाइ । अप्वसिनं थ्वहे जन्मय् अनुत्तर ज्ञान लाना सुगतिइ वने फयमा धका भाकल याईगु जुयाच्वन । बुंगद्यःया तिसा

मध्ये गपतय् क्वखायात:म्ह सत्य नाग नं ख: । उम्ह नाग बुंगद्य:या तिसा गथे जुल धइगु खँ थथे कनात:गु दु ।

बुंगद्य: नेपालय् ह्रयधुंका उम्ह द्य:यात दच्छिया छक्व: लगनख्य:या माइसिमा क्वय् न्हवं यायगु ज्या जुल । थ्वहे ज्याया भ्वलय् छन्हु बुंगद्य:या न्हवं स्वयत सकलें वइगु जुया थ:जक गथे मवने धका नखुयाम्ह सत्य नाग लगंख्यलय् वना स्वयगु इच्छा यात । उगु इच्छा कथं नागं थगु भेष तोता लाभा ख्वलायागु लं फिना बुंगद्य:या न्हवं स्वयत हुलमुलय् च्वनाच्वन ।

थ्व कुन्हहे गरुडनं भेष हिला सत्य नागयात नसा यायगु धका नखु खुसिइ वन । नाग मखंगुलिं वया कलाम्हसिके गन वन धका न्यनास्वबलय् लावा ख्वलायागु लँ फिना मनूया भेषय् बुंगद्य:या न्हवं स्ववना च्वन धाल । अथेसा अनहे नापलाय धया गरुड बुंगद्य:या न्हवं याइगु थासय वया नागयात माला लुइकल । उम्ह नागयात गरुडं ज्वनां नइन धइगु सिइका करुणामयनं नाग प्रति गरुडया नुग: क्यातुका बिल । गरुडं ज्वनेवं नागं धाल जि छेंय् वना कला छक्व नापलाना वये छ थनहे च्वनांच्वं । गरुडं छ लिहांमवल कि बांलाइ मखु धका धाल । नाग नखुइ वया कलाम्हसित धाल गरुडं जित ज्वने धुंकल छंगु ख्वा: छक्व स्वय धका जक वया । थौंनिसे जित लुमंका चान्हन्हिनं नखु खुसिइ हालिइथें ख्वया हालजु धया गरुडयाथाय् वल ।

सत्य नाग वगु खनां गरुडया नुगलय् करुणां थाय्काल । अले धाल-छिमि कलातं गथे मखुगु खँ मल्हासे छन्त नाप लाकल अथेहे छं नं मखुगु खँ मल्हासे हाकनंजित नापला वल । छंगु सत्यता खनां जि लय्ताया । छन्त जिं नयगु पाय्छि मताया बरु थौंनिसें करुणामयया तिसा जुया च्वं धका बुगद्य:यात क्वखाय्काय बिल । वुंगद्य:नं. स्वीकार याना थौंतकनं क्वखाया तल । नापं बुंगद्य:या करुणा दृष्टिं रक्षा जूम्ह सत्य नागयात वसपोलं गब्लें बँय् मतसे क्वखायगु यानातल ।

बुगद्य:या तिसात मध्य हिरा, मोति, जवाहर, पन्ना आदियागुनं दु धयात:गु दु । छग्व: हिरा बुगद्य:या कपालय् दुगुनं खुया कागुलिं उकियागु खलु बिया खुँ लुइका खुँयात जेलय् कुन धइगु दसिनं बिया त:गु दु ।

बुंगद्य:या तिसा गुलि दु धइगु द्य:यागु पा: काइबलय् ल्या:चा: याना काइगु व बिइगु चलन दु । थ्व तिसात पान्जुया जिम्माय् लागु जुइ । मेगु गुलि तिसा दु धायमफु ।

बुंगद्य:या न्हवं

नेपालय् सहकालया नितिं थापना यायह:म्ह करुणामय बुंगद्य:या नामं प्रख्यात जुयाच्वम्ह ख: । वसपोलं नेपालय् सहकाल जक हयाबिज्यागु मखु प्राणी मात्रया दु:ख तंकेगु ज्यानं याना बिज्यानाच्वम्ह धका सदां जीवित यानातयगु व वसपोलयापाखें प्रेरणा कया च्वनेगु नितिं झिगु कर्म खंकेगु ज्या नेपालया परम्परा कथं यानातगु दु ।

उगु भिंगू कर्म मध्ये दच्छिया छक्वः जुइगु न्हवंयागु परम्परायात सकसिनं अनित्ययात लुमंके धका चेतना कया वसपोलयागु दर्शन याइ । चौलागा (वैशाखकृष्ण) प्रतिपदा कुन्हु जुइगु उगु न्हवं परम्परा स्वयगु नितिं आपालं भक्तजनपिं न्हवं दबू क्वय् मुनेगु याइ । थ्व पर्वयातनं स्वनिगलय् दुने लोकंह्वाःगु कथं हना वयाच्वंगु जुल ।

न्हवं प्यन्हु न्ह्यव न्हवं यायत पुजा ज्वलं धका न्हवं की कावइ । लिच्छवी कालयागु लं फिना जामां सिनां वया द्यःने जन्हि चिनां सं लहिनातम्ह बुंगद्यःया सुवा खमू क्वबिया यलय् छेंखापतिकं न्हव की कावइ । अथे वम्हसित स्वाँ, सिन्ह, जाकिया नापं लँ फिइत का कायगु धका कपायनं तया न्हवं की धका बिइ । न्हव की कावल कि बुंगद्यःया याः त्यल मामागु ज्वरे यासां जिल धका सुचं ब्यूवगु धकानं धाइ ।

थ्वया न्ह्यव चउलाथ्व (चैत्रशुक्ल) पुन्हिकुन्हु बुंगद्यःयागु जीव न्यास लिकाइगु चलन दु । जीव न्यासया पुजा चान्हय् याइगु खः । न्हवं न्यास धइगु बुंगद्यःनं आयु संस्कार त्याग याइगु कथं छगू पर्वहे दयकातगु खनेदु । आचार्य, जजमान व कर्ता च्वना जक याइगु न्हवं न्यास मध्ये कर्ता जक आगमय् च्वना गां त्वपुया याइगु न्हवं न्यास सुनां स्वयमज्यू धयातगु दु । गुकियात बुंगद्यःया देगलय् दुने जुइगु गुह्य आगंपुजा धयातल । थ्वहे चान्हय् बुंगद्यःयात न्हव याइगु दबुलिइनं पुजा यायमागु परम्परा दु । आचार्य, जजमान, सुवा व कर्ता जक च्वना याइगु उगु पुजाया नितिं द्यांलाना च्वनेमागु चलन दु । फुक्कं ज्या क्वचायका चान्हय् पालं याइगु जुल ।

बुंगद्यःया न्हवं करुणामयया मरण कथं कयातगु दु । बुंगद्यःया मरण जुयानं निर्वाणय् मवंसे हाकनं जन्म जुया लोकयागु उद्धार यायया नितिं शुद्ध यायमागु कथं न्हवंया परम्परा चले यानातगु खनेदु ।

बुंगद्यःया न्हवं कुन्हु न्हवंकु ब्वया दे चाहुलेगु परंम्परा दु । वसपोलयागु न्हवंयात मागु ज्वलं व ईभूया ज्वलंनिसें रथ दयकित मागु पौ तकनं ब्वया दे चाहुलिगु ज्याय ब्वति काइपिं बुंगद्यःया रथ नुगलय् थ्यंका भूजायाः न्यायकिइपिनिगु लागाया थीथी गुठीया स्वम्ह प्यम्ह ल्याखं मनूत जाना सलंस खाना वइपिं खः । दकले न्हापां च्यागु मंगल कामनाया पुजा सामान दूगु ज्वःक्वतः वया द्यःने करुणामययात मागु धोती, फेता, लँ आदि कुविइम्ह न्होनि च्वनावइ । उगु ब्वज्या यलया बुगद्यःया गुठी अड्डा तः बहाया मूलुखां जुना पिहाँ वइगु व दे चाहुले धुंका अड्डायहे वनिइगु खः । भ्रवछुना वइगु उगु ब्वज्याय् सुनानं लँ त्वाल्हाय मज्यू धाइ । न्हापा सुनां लँ त्वाःल्हात धासा वयात दांछि दाँ वँ पुइकिइगु चलन दु । भिंनिदँया मेला जुल धासा उगु न्हवं कुया ब्वज्या यलया गुठी अंड्डां पिहाँ वया यलय् चाहुला लगंनख्यःया महालक्ष्मीथासं गुल्खु जुनां नखु खुसि छिना ग्वाखःच्वया लँ जुना बुंगया गुठी छँय तक जुई ।

न्हवं कु ब्वजा धुंका ब्रम्ह क्वँ, प्यँगू दिशाया घः व न्हवं घः बुँगद्यःया देगः न्हयोनितया बौद्धतन्त्र विधिकथं पुजा याई । उगु पुजा धुंका करुणामययात देगलं लिकना

न्हवं दबुलिइ यंकिइगु, ब्रम्हक्वँ देगलय स्वनां प्यंगु दिशाया क्वँ नापं तयगु याई । प्यंग्व न्हवं घः जक न्हवं दबुलिइ यंकिइ । प्यंगु दिशा साधन याना हाकनं न्हवं घः पुजायाना सादुरु तनेगु याई । थ्वया लिपा प्यम्ह नेकूनं प्यंगुहे दिशाय् च्वना शास्त्र कथं बुंगद्यःयात महास्नान याकेगु याइ । थ्वहे न्हवं धका धाई ।

न्हवं कु व्वयगु ज्या यलया दुपाः त्वाःया माँजु नायोनं ग्वसा ग्वइगु जुल । थनया मांजु खलत थौ म्हिगः काजी खलः धाइ । थुपिं बाहेक मेपिं दुपाया सना गुठीइ तकन नायो जुइ मदु धैगुनं न्यनेदु । उपिं मांजु खलतसें खाया ला व ख्वें नय् मज्यू धाई ।

न्हवं कु ब्वयगु झ्वलय नाय् बाजँ थाना काहा पुइकेगु चलन दु । थ्व यल दे दुनेजक याई । देपिने थ्यंक नाय् बाजं थाय्गु व काहा पुइगु ज्या यायम्वागु कथं बुंगय न्हव बलय् उगु बाजं खलत गुल्खु बजारं लिहां वनिइगु जुल ।

उगु ब्वजाय् ब्वति काइपिन्त दुपाया चपालय्तया ग्वस्वा खलःनं भ्वय् नकेमागु चलन दु ।

बुंगद्यःया न्हवं कुन्हु थीथी गुठीयापाखें सा दुरु तया पुजाज्वलं ज्वना न्हवं दबुलिइ वनेगु यानातगु दु । अथे पुजा वनिइपिंसं जाकि, स्वाँ, सिन्ह, सिसाबुसा, मरिचरी, दक्षिणा बुंगद्यःया गुठी अड्डां हगु पुजा ज्वलंया थलबलय् तनाबिइगु याइ । न्हवंया पुजा याइबलय् उगु ज्वलं छ्यलेगु याइ ।

बुंगद्यःया न्हवं न्हयव वसपोलयागु आत्मा बंगय् वनिइगुकथं ब्रम्ह क्वं शुद्धि याइ । देगलय् द्यः लिकाय धुनकि उगु ब्रम्ह क्वँ द्यःया थासय् थापना याइ । न्हवं धुंका बुंगद्यःया आत्मा, हंस वा प्राण बंगय् वनिइगु विश्वास यानातगु दु ।

बुंगद्यःयात देगलं लिकया पिने हया न्हवं दबुपाखे यकिइबलय् बाजं थाका लस्कर मुना भः भः धायकेमागु यानातल । दबुलिइ थ्यंका बौद्ध तन्त्र कथं न्हवंया लः घः शोधनयाना प्यंगू दिशायात सुचं बिया प्यंगु दिशाया लः घलं बुंगद्यःयात महास्नान याकिइ । थथे महास्नान याइबलय् शुद्ध जूसा वर्षा जुइ धका विश्वास यानातगु दु । महास्नान क्वचायवं बुंगद्यःयागु आत्मा ब्रम्ह क्वनय् वना मेगु जन्मया निंतिं सुरक्षित जुयाच्वनिइगु जुल । अर्थात् करुणामय बंगय् बिज्यागु विश्वास याना भक्तजनपिंसं ब्रम्ह क्वँयातहे करुणामय धका भक्तिभाव मानेयाना तइगु जुल ।

बुंगद्यःया न्हवं स्वयत अपालं मनूत दबू जःखः मुनेगु याइ । न्हवंया इलय् बाजं थाना बुंगद्यःयात सम्मान याइ । न्हवंया ज्या क्वचायवं न्हवंया जल सकसितं इनाबिइ । थीथी गुठीपाखे पुजा वःपिं मनूतय्सं न्हवंया जल यंका थथगु गुठीयारतय्त इनेगु याइ । बुंगद्यःया न्हवं स्वय खनिइगु लोक उद्धारया निंतिं जन्म जुइगु खः धइगु भावना तइ । थुबले बुंगद्यःयागु दर्शन याय्खनीगु थगु नगुलय् बोधिचित्त दयमा धइगु अवसर कायगु खः । नापं बोधिज्ञान प्राप्त जुइमा धका कामना याय्गु अवसर खः धयातगु दु ।

न्हवं कुन्हु बहनिइ बुंगद्यः कावपिं म्ये हाला दबू क्वय् वइ । पान्जुतय्सं उमित बुंगद्यःया पालिक्वय् च्वंगु स्वाँ बियाछ्वइ । चान्हय् जुल कि द्यःयात सिइम्ह धका आरतीया काहा पुइका देगलय् यंकेगु याइ । थथे लित यंकिइगु सुनां स्वयमज्यू धका धयातगु दु । तर थौं म्हिग यलया दबू लिक्क प्रहरी चौकी व न्हवं दबूया ख्यलय् बसपार्क दयका व्यूगुलिं स्वयमज्यू धयातगु खँ फजुल जुयावल । न्हवं दबू क्वय् अन बस पार्क यायमज्यू सःथ्वया च्वंगु दु । तर अथ्य यायमज्यूगु याकातल व परम्परा स्यन धका हुइनाभुइना जुयाच्वंगु दु ।

बुंगद्यःया ईभू

बुंगद्यःया मूर्ति न्हवं लिपा अर्थात चउलागा प्रतिपदानिसें सप्तमी तक देगलय् स्वथना तइ । थ्वया अर्थ बुंगद्यःनं बंगय् (ब्रम्ह क्वनय्) च्वना जगतहित याना बिज्याइ । अरुपं रुपय् वइगु कथं अष्टमि कुन्हुनिसें दक्षिण स्वका निभाः पाकेगु याइ । बुंगद्यःया ख्वालय् गन गन स्यनाच्वंगु दु स्वया मिले याइ । अथे मिले यायत म्हय्पियागु चा छ्यल्यगु याइ । अले उन छिइगु (रंग तयेगु) ज्या याइ । एकादशीया दुने फुक्क दयके ज्या क्वचायका तइ ।

चउलागा (बैशाखकृष्ण) दशमी कुन्ह अर्थात् बुंगद्यःया रथय् घःचा छ्वलिइ कुन्हु पाज्नुपिंसँ ह्यगृव भैरबया थासय् चासः दिशी न्यायकिइगु परमपरा दु । आचार्य व सुवा निम्ह द्यांलाना याइगु उगु पुजाय् स्वीनिम्ह पान्जु व स्वसः थ्याः बन्देजुपिंत प्रज्ञा ब्वंतया भ्वय् नकेमागु जुल । थ्व कन्हुहे बुंगद्यःया ईभूयात मामापिंत निम्ता बियगु याइ ।

ईभूया निंतिं टौदहया कर्कोटक नागराजा, बुंगद्यःया आगंद्यः, कार्यविनायक, ह्यगृव भैरव, महांकाल, न्हवं दबू, स्वीनिम्ह पान्जु, स्वसः थ्याः बन्देजुपिंत ग्वगु ग्वय् निग्व व दिं पौ तया जुजु नरेन्द्र देवया नामं निम्ता बियमागु जुल । बुंगद्यःया मेमेपिं रकमीतय्त म्हुतुं जक धायगु यानातल ।

बुंगद्यः रथय् बिज्याइगु च्यान्हु न्ह्यवः न्यायकिइगु चासः दिशी बुंगद्यः बंगय् च्वना मोहनी माने याइगु धयातगु दु । थ्व कुन्हुहे एम्पी महाविहारया जःपिनि द्यउपुजा न्यायकेगु याइ ।

द्वादशी कुन्हं बुंगद्यःया रथ ख्यलय् च्वंगु पीठय् पुजायाना म्ये छम्ह भोग बिइ । उम्ह म्येयागु छ्यंगु पिया खिचायात ला नकेगु याइ । थुगु चलनयात खिचा भू धका धयातल ।

पीठय् स्याःम्ह म्येयागु ला प्यपुंग क्वँय् दायकेगु याइ । उगु ला नापं माय्, मस्यां, औचा (त्वनेगु छता रश) तया बुंगद्यःया रकमीतय्त जा नकेगु याइ । उम्ह म्येयागु जवगु मिखा बाहेक खवगु मिखा व छ्योंया अंगत व तुति प्यपा पान्जुपिंत सिइका भू

न्यायके बिइ। सिइका भूया ज्या क्वचायवं म्येयागु दक्वं क्वँय् मिले याना हाकनं म्ये दयकेगु याइ। थ्वहे दयकुम्ह म्ये ह्यगृव भैरवया देगया न्ह्यःने च्वंगु त्वाथः क्वय् तया हाकनं स्याइ। थथे स्याइबलय् थ्वहे म्ये पीठय् स्याबलय्यागु हि कसिचाय् फयातगु भचा ह्वलेगु याइ। थुगु हि भिंद्यःयात त्वंकेगु धाइ।

द्वादशीकुन्हु चान्हय् लोकनाथ बुंगद्यःया जन्म जुइगुलिं ख्वीप्यम्ह देवीपिं वसपोलयात रक्षा यायत वइगु धयातल। ख्वीप्यम्ह देवीपिं वइगुया कथं ख्वीप्यंग्व घचात तया पुजा यायगु यानातल। उपिं देवीपिं बुंगद्यःनं पृथ्वीलय जन्म काइगुलिं वसपोलया दर्शनयाय धका वःपिंनं धाइ। अथे वःपिं देवीपिंन्त सम्मान यायगु कथं पुजा यानातगु धाइ।

तृतीया कुन्हु बुंगद्यःयात मिखा कंकेगु ज्या याइ। थ्व कुन्हु नरेन्द्रदेवया तरवार ख्वपं हइगु चलन दु। उगु तरवार जुजु नरेन्द्रदेवया प्रतिनिधिं ज्वनावइगु इलय् छपू म्वाहाली पुइकेगु व नापं मामागु ज्वलं छम्हेसित कुबिइका वइगु जुल। उम्ह प्रतिनिधिं बुंगद्यःया पीठय् न्ह्यर्कुन्हु भोग बियातःम्ह म्येयागु जवगु मिखा नापं माय्, हाकुमुस्या, ला, हि, क्वाःघासा तयाः न्यागु ब्वँ जा छायगु याइ। थ्व जा बुंगद्यःयात मचाबू ब्यंकेगु धयातल। थ्वहे भ्वलय् बुंगद्यःयात श्रीश्रीश्री आर्यावलोकितेश्वर करुणामय धइगु नां छुइगु याइ। अथेहे जंक्व व ब्रतबन्ध यायगु, इहि यायग, बान्हा तयगु आचार्य लुयगु, बुढा जंक्व यायगु ज्या याइ। भिगू कर्मकाण्डया ज्यायाना मामापिन्त भोजन याकेगु व भोजन इनेगु ज्या याइगु जुया थुगु ज्यायात ईभू धका धाल।

कुरुवालय् द्यः कावनिइबल्य थीथी रकमीत मुना बाजं थाना वनेगु याइ। थथे लस्कर मुना वनिइगुलिइ द्यः कलश बुया हइम्ह मलिंनी दकलय् न्ह्यने च्वनेगु याइ। उपिं कुरुवालय् थ्यन कि अनच्वंम्हं जोगाम्बर पीठय् वासं च्वनेगु याइ। थ्वयात चा च्वनेगु धाइ। कन्हय् कुन्हु कुरुवाया खुसिइ बुंगद्यः लायगु धका कलश साधना याइ। अबले अन भक्तजनपिंन्सं लय्लय्ताया मेला न्यायकेगु याइ। बुंगद्यः लाःगु कलश मलिंनीनं गनं मदिकुसे गन बुंगद्यः दु अन हया तयगु याइ। थ्व कुन्हुहे बुंगद्यःयात साइट स्वयाः रथय् बिज्याकेगु ज्या याइ। कुरुवालय् मेला न्यायका द्यः लाना हःगु कलश बुंगद्यःया न्ह्यःने मध्यंतले बुंगद्यःयात देगलं लिकया रथय् तय यंकेमज्यूगु परमपरा दु। न्हचर्कुन्हु फयप्वाःतियगु धका स्वयम्भूया वायुपुरया वायुदेवता यात पुजायाना हाकुम्ह दुगु छम्ह वलि वियगुयाई कन्हचकुन्हु स्वयम्भू व शान्तिपुरयागु पुजायाना स्वयम्भू भगवान साधना याना बुंगद्यःया रथय तयत देगलय हई।

बुंगद्यःयात देगलं लिकया रथय् तयतनं नरेन्द्रदेव जुजुया प्रतिनिधि तरवार ज्वना ख्वपं वयमागु चलन थौं तकनं चले जुया च्वंगु दु ।

बुंगद्यःया रथ

बुंगद्यःया न्हवं क्वचायका चान्हय् गन रथ दयकेगु पीठ दु अन हाम्वकी स्वाय्गु याइ। थ्व परम्परा पुच्वःया रथ ख्यवलय् व बुंगया रथ खयलय् जक खः। रथ गनं क्वदल, साले मजीक स्यन धासा गन थथे जूगु खः अनहे हाम्वकी स्वाना रथ दयकेगु याइ। रथ दयकेगु ज्या बाःछिया दुने क्वचायके मागु यानातल।

बुंगद्य:यागु रथ दयकेत सिंयागु ज्या याइपिन्त बाराही धयातल। रथ चियगु ज्या याइपिंत ञंवा धयातल। रथ दयकेत हाम्वकी स्वाय धुनेवं गन रथ दयकेगु खः अन घःचाः हया थुकिइया आसिं दासु मिलेयाना घंमा पासा तया पौनं चियगु याइ। थ्वया द्य:ने खः तयत दथुइ थांत धंका खःयाःगु आसिनाप चियगु याइ। रथया खः तक सिं मिले यायगु व चियंगु ज्या स्वन्हुया दुने यायमागु जुल। घःचाः व खःया आसि चियगुयात गथांम्व चियगु धाइ। दशमी कुन्हु घःचाः छूलेत नवमी कुन्हुहे गथांम्व चियगु ज्या क्वचायकेगु याइ। थ्वया लिपा स्वन्हुया दुने हाकनं प्यंगु तं तया चियगु याइ। अनं ग्वाराबाय्म्व तकयागु ज्या औंसिया दुने क्वचायकेगु याइ। पारु कुन्हुहे बुंगद्यः रथय् तयत दक्व ज्या क्वचायकेगु याइ। पारु कुन्हुहे रथया खतय् कसिम्ब, लुखा व मेमेगु लुँ सियातःगु ब्वसाया सामानत तयगु याइ। धकि बाय्म्वया द्य:ने स्वयम्भू तयगु तकनं बुगद्यः रथय् तयगु न्ह्यः सिधयकेमाःगु जुल। थौं म्हिगः धकि बाय्म्व व ग्वारा बाय्म्वहे मतसेनं बुगद्यः रथय् तयगु याना हल। थथे जुइगुनं छगू बिघ्न धयातल।

बुंगद्यःयागु रथयात मागु सिँयागु सामानत दयकेत ग्वम्ह मनू मागु दु उकिया ल्याःचाः याना नायोनं बाराहीतय्‌त ज्या यावयगु सुचं बिइ। रथया निंतिं मागु ताकतुक ज्या अड्डाय् च्वनाः व रथ ख्यलय् च्वनाः दयकेगु याइ। अथेहे बुंगद्यःया रथयात मागु घःचाः दयकेगु ज्या एम्पी महाविहारया ल्यूने बैलाछेँया ननीइ श्रीपञ्चमि कुन्हुनिसें याइ। घःचाः दयकेत सिँ ब्वथलेगु ज्या धुंका न्याम्ह भ्या बलि बिइगु याइ। बलिया ज्याभ्वः कथं दकलय् न्हापालाक मूहाम्ह विश्वकर्मायात, थ्वया लिपा मूहाःपिं भ्वःलाक तयाः न्ह्यने जवगु घःचाः, ल्यूनेया जवगु घःचाः, न्ह्यःनेया देपागु घःचाः व ल्यूनेया देपागु घःचाःयात बिइगु याइ। घःचाः दयकेत न्हापाहे जंगलं नँसिं (सानदान जातयागु सिँ) माला हया तइगु जुल।

अथेहे बुंगद्यः रथय् तयत मागु धंमानं जंगलं हयमागु खः। धमांया निंतिं मागु नागब्वसिँ जातया सिमा (सौर) गन दु धका मालेगु व गुठी अड्डायात सुचं बियगु ज्या बुंगया ख्वय्‌चा गामय्‌च्वंपिं ब्वसिं धाःपिंसं यायमागु चलन दु। उगु सिमा धंमायात ज्या कायज्यूगु जुल धासा पुजायाना भ्याचा छम्ह बलि बिया चिं तयगु धकाः नकिं तायगु याइ। कौला व थिंला मास लाका दिं स्वया उगु बलि सहितया पुजा यायधुंकाः सिमा ध्यना धंमा ज्यायगु याइ। ज्या सिधलकि बौ बिया धंमा बुंगद्यःयागु रथ दयकिइगु थासय हयगु जिम्मा गुठी अड्डायात बिइ। उकिइनं मिले मजूगु बाराहीतय्‌सं सुचुपिचु याना मिले याइ। न्हापा न्हापा धंमा गन च्वंगु जंगलं हइगु खः अन थ्यंकहे वना यलया थीथी त्वाःयापिंसं साला हयमागु जुल। थ्व चलन वि.स. २०१० साल तकनं छ्यलातगु खने दु। थौं म्हिगः ज्याला बिया हयगु यानाहल।

रथया खःयात मागु तूसिँ (लाकुरे जातया सिं) नं जंगलं हइगु खः। थ्व सिँ ल्वःगु-मल्वगु गाःगु-मगाःगु ल्याःचाः याना जक हइगु जुल। अथेहे दँय्‌दसं बुंगद्यःया रथया निंतिं मागु भिंखुग्व रथ सिँ धकाः स्वसिँ (फलास जातयागु सिँ) नं जंगल हइगु खः। रथ क्वदयाः वा स्यना हाकंनं दयकेमाल धासानं मगागु सिँ जंगलं हयमागु यानातल। रथयात मागु मेमेगु ज्याया नितिं स्वसिँ अप्वः छ्यलातःगु जुल।

भिंं निदँया छक्व न्हूगु बुंगद्यःया घःचाः यलया एम्पी महाविहार इवहीया लिउने वैलाछें तया दयकेमागु जुल । घःचाः ज्यायगु ज्या क्वचायके धुंका घःचाःयात जीवदान वियगु धका बाराहीतसें सिद्धि पुजा याइ । उगु लस्ताय् विश्वकर्मा व प्यचा घःचाःयात नापं न्याम्ह भ्याः स्यायइगु चलन दु । वहे भ्याचातेगु ला तया बाराहीतयसं भ्वय नइगु व सिइकाःभू न्याय्केगु याई । थ्वया भ्रुवलय् बुंगद्यःया पान्जुपिनसंनं न्हूगु घःचाःयात सिद्धि पुजा धका बौपालय् छम्ह, विश्वाकर्मायात छम्ह व प्यचाः घःचाःयात प्यम्ह भ्याः बलि विया पुजा याई । उपिं भ्याःयागु लातया पान्जुपिन्संनं भ्वय नय्गु व सिइकाः भू न्यायकुगु याई । बाराही व पान्जुपिन्सं पुजायाना बलि मबिइकं न्हूगु घःचाः रथय् तय्मज्यूगु विश्वास याना तगु दु । पांन्जुपिनिगु उगू पुजाय् सुवात व ह्य्गृव भैरवया द्यःपाला नापं दुथ्याके मागु चलन दु ।

बुंगद्यःया रथ चियत मागु पौ न्हापा यलया दक्षिणपाखे च्वंगु माहाभावर गुँइ दुगु व भारतं हयम्वागु धयातगु दु । नापं पौ पिइगु बन्दोवस्त यानातगु खँनं न्यना तयागु जुल । रथयात मागु पौ थन मदुसेलिं भारतयागु थीथी थासं हया ज्या कायमागु यानाहल । उकिसनं ठेक्कां पौ हया रथ चियगु ज्या यानाहल । थौं म्हिगः अप्व याना भारतया आसामं पौ हया रथया ज्या चले यायगु यानाहल । बुंगद्यःया नितिं हइगु ३०० कुरी पौ मध्ये ४० कुरी चक्वाद्यःयागु रथ दयकेत बियगु यानातल । अथे हे भिंखुपु ग्वलपौ व मेमेगु चीपुगु व तःपुगु ग्वलपौनं मागु धयातगु दु ।

बुंगद्यःया रथ भिंनिदँय् छक्व बुंगनिसें साला हय्त दक्व न्हूगु सामानत छ्यलेमागु परम्परा दु । पौ, नँसिँ, नागब्वसिँ, तूसिँ, लःसिँ व स्वसिँया ज्या बाराहीतय्सं यायमागु जुल धासा पौया ज्या ञँवातय्सं यायमागु जुल । भिंनिम्ह ञँवानं मगात धासा नायोनं स्वया ज्यामि तय्मागु यानातल ।

बुंगय् रथ दयका याः चले यायगु जुइमा वा यलय् दयका याः चले यायगु जुइमा बुंगद्यःया याः मोहनिया पायो न्हयव क्वचायकेमागु परम्परा दु । बुंगद्यःयात मोहनिया पायो न्हयव बुंगया देगलय् मथ्यन धासा ख्वप यंकेमागु खँनं न्यन्दु । मोहनिया चालंयात बुंगद्यः बुंगया देगलय् मतसे मगागु यानातगु जुल ।

बुंगद्यःयागु रथया भावना

बुंगद्यःयागु स्वीनिकु तजागु रथ सालेत प्यचाः घःचाः तयातगु दु । घःचाः पतिकं स्वंग्व मिखा तयातगु दु । उगु प्यचाः घःचाः मध्ये जवय् न्ह्यःनेच्वंगु हलसिद्धि भैरव, ल्यूनेच्वंगु लुप्तह्रास भैरव, न्ह्यःने देपाय् च्वंगु ट्यांका भैरव व ल्यूने कुन्दि भैरव धयातःगु दु ।

लिच्छवी कालय् रथ सालेगु लँयात चाँगल धाइगु व रथ मखुथे सालकि चाँगल ब्वाइगु धका धाइ । अथेहे रथ चाँगल मब्वायमा धका लँया जःखः घःचाः तुलिगु दासु तया धः दयकातल । उगु धत थौं म्हिगः ल्हानाछ्वय धुंकल । लँया जःखः धः दयकातगु

ख:सां नं रथ सालिइपिंसं ध:हे हाचां गायक सालिइगुलिं ध:कूतेगु प्रवन्ध यानातल । बुंगद्य:या रथ सालिइगु भ्रवलय् न्हापा न्हापा ध:लँ सालेगु यासानं रथ स्यनिइगु व ज:ख: च्वंगु छेँया प्वल रथं स्यंकेगु याना वयाच्वंगु दु । रथ सालिइगु इलय् प्वल स्यन, छेँ दुन, घा:पा: जुल व घ:चालं क्यला मनू सित धासानं छुंनं बात लगे मजुइगु नियम थौं तक नं छ्यलाच्वंगु दु ।

बुंगद्य:या रथ सालिगु धालकि सकलं लय्ताया ब्वाँय ब्वाँय वनिइगु जुल । वुंगद्य:यात रथय विज्याका घ:कूतसं घ:चाया पुजायाय् क्वचायके धुंका गुम्ह नागं रथ सालिइगु धका स्वीनिकु हाकगु पंच सूत्रका व स्वीनिकु हाक:गु ग्व पौ तया सालिइगु भाय याइ । उगु ज्या ललित ज्यापुया सन्तानतसें यायगु धयातगु दु । उगु ज्याया ज्याला धका स्वीनिकु हाकगु पंच सूत्र का व स्वीनिकु हाकगु ग्व पौ सालिइपिन्तहे वियगु नापं च्याना छग्व ध्यवा दस्तुर विइमागु चलन दयका तगु दु ।

बुंगद्य:या रथ सालिभाय याइपिं ज्यापुत छता प्रकारया अवलययागु जाकि तण्डूल (तौलि) या नामं प्रख्यात जुल । उपिं ललित ज्यापुया सन्तानत धका थौंतकनं माने याना तगु दु । थौ म्हिग तण्डुकारतेत खुस: धया तल । इमिसं बुंगद्य:यागु रथ सालेगु मयायकं सुनांन साले मजिउगु न्हापाया परंपरा ख: । उपिं बुंगद्य:या रथय थाहा वनेमज्यु धया तल । बुंगद्य:या रथया तलय ललित ज्यापु च्वनाच्वनिइगुलिं आजु हाचां गाइ धका रथय थहां मवनिइगु जुया च्वन ।

दछिया छक्व यंलागा (असोज कृष्णपक्ष) औंशीकुन्हु भ्रतापोल त्वालय ललित ज्यापुयागु नामं थौंतकन तण्डुकारतयसं श्राद्ध याना वया च्वंगु दु । ललित ज्यापुया नामं ताहाकगु धंकातगु लोहंयात दछिया छक्व जन्म दिं धका सिथिनख: कुन्हु योमरी लुना बुसदं न्यायका तगु दु । अथेहे नापसं च्वंगु आगंछेंय पुजायाना समय वजि नयगु याना तल ।

बुंगद्य:यागु रथ सालिइबलय् फयांफक्व तापाक च्वना स्वयमागु धयातसांनं स्व:वइपिनिगु लस्करं ध्वातुध्वाना हुलय् काइगु व कसा नइगु तकनं जुयाच्वंगु दु । स्वकमितय्गु म्व:जुया व बेहोस जुया आपालं घ:कूतय्गु ज्यान वनेधुंकूगु जुल । घ:कूत अप्व: याना घ:चालं क्यला अंगभंग जुइगु व सिइगु जुयाच्वन । थुमित क्षतिपूर्ति बियगु नियम थौं तकनं दयकातगु मदु । थुकिया लिच्व कथं घ:कू जुइपिं मदयावल । थौंया घ:कु तयसं विमा फ्वना च्वंगु दु ।

बुंगद्य:या रथ गपाय् हाकगु ख: अपाय् हाकगुहे धंमा रथय् तयमागु चलन यानातल । घ:चा:या न्ह्य:नेच्वंगु धमाया म्वलय् खिप: चिना बुंगद्य:या रथ सालेगु याइ । थुगु म्वलय्पाखे हसय् ब्रम्हु निम्ह च्वनेगु याइ धासा धमाया म्वलय् सायकिइम्ह च्वनेगु याइ । थ्वहे म्वलय् हृयगृव भैरवयागु ख्वा:पा: तयगु यानातल धासा धंमायात कर्कोटक नागराजा धका माने यानातल । थुम्ह कर्कोटक नागराजा टौदहयाम्ह धका माने यानातगु दु । थुम्ह नागराजाया गल: थागुलिं गल: त्वपुइगु धका धंमाया न्ह्य:ने म्वलय् धकिं काप:

तयगुनं यानातल। धंमाया शोभाया लागिं कर्कोटक नाग धका हिति मंग बुट्टायागु लुँ सियातगु निपाता निपाता भुनेगु यानातल। खिफ सालिइबलय् धंमा पासा धका निग्व सिँ चियगु याइ। थ्व रथया भार फयकेगु निर्तिं खः।

धंमा पासा, घःचाःया आसि व खःया मूसिँ तया खःयागु आसिंनापं स्वाका पौ नं गथांम्वः चिइगु याइ। स्वीनिगु हाकगु रथ सिँ, पौ व लःसिँ जक तया दयकातगुलिं वयात धस्वाकेत व भ्रयातु फयकेत, घःचाः घःचाःया आसिँ, धंमा, धंमाया पासा, गथांम्वलं कःघायेगु यानातल। निग्वः निग्वः याना प्यंग्वः चिनातगु गथांम्व च्याग्वः दु। थ्वयात च्यागू पर्वतयाकथं नाला कयातल। उगु च्यागू पर्वतया नां थथे खः- सुमेरु, युगंधर, ईषावर, खडिरक, सुदर्शन, अश्वकर्ण, विनतक व निमिन्धरा खः। वहे च्यागू पर्वत समानगु गथांम्वया द्यःने बुंगद्यःया खः तयगु यानातल। गुकियात सुवर्ण कःसि धका धायगु यानातल। थ्वहे कःसिया तँयादथुइ लाका बुंगद्यः करुणामय बिज्याकेगु यानातल।

खतय् छचाखेरं कःसिम्व दु। न्ह्यःने थहां क्वहां जुइत लँ दु। कःसिया पखालय् न्ह्यम्ह हँय्, न्ह्यम्ह गरुड, न्ह्यम्ह व्दहं व न्ह्यम्ह ब्वसलया मूर्तित दु। अथेहे प्यम्ह ब्वयाच्वंपिं सिंह करुणामययया वाहन धयातल धासा बुंगद्यः बिज्याइगु तँया प्यंगु लुखायात करुणा, मैत्री, मुद्धिता व उपेक्षाया चिं धयातल। उगु प्यंगु खुलाफुसय् अमिताभ तथागतया मूर्ति सहितगु तोलंत दु। वसपोल करुणामयनं चान्हय् न्हिनय् मधासें अहोरात्र न्ह्याबलें प्राणी मात्रयागु हितयाना बिज्यानाच्वंगु कथं रथय् चन्द्र व सूर्य नं ब्वयगु यानातल। रथया च्वकापाखें पलेस्वांया आकारं ग्वारा बाय्म्व, केरा बाय्म्व व ह्वयाच्वंगु पलेस्वांया नामं धकि ब्वायम्व दयकेगु यानातल। थ्वहे ह्वयाच्वंगु पलेस्वांया द्यःने स्वयम्भू तथागत धका अभिताभयागु मूर्ति प्रतिस्थापना यानातल। स्वयंम्भूया महिमाकथं अमिताभ तथागत तय्मागु खसाने बज्रसत्वयागु मूर्ति तयातल। धकिबाय्म्वया छचाखेरं गंचात तयातल। उगु गचायागु अर्थ संसार ब्यापी धर्म सन्देश बियगु धयातल।

भिंस्वतँया ल्याखं दयकेमागु उगु रथया तँ भ्रवलाक प्रमुदिता, विमला, प्रभाकरी, अचिष्मती, षुदूर्जया, अभिमुखी, दुरुंग्मा, अचला, साधुमती, धर्ममेधा, समन्तप्रभा, निरुप्रभा व बज्रभूमि धइगु ज्ञानवती धयातल। भिंस्वंगू तँया च्वय् स्वयम्भू विराजमान जुइगु जुल। दक्व भूमि स्वरुपयागु रथय् बिज्याना संसारयागु उद्धारयाना बिज्याम्ह करुणामय बुंगम्ह लोकेश्वर खः धका दसि बिया क्यनातल। वसपोलं सकल प्राणीपिंत उद्धारयाना च्वंगु भावना क्यनेतहे रथया खतय् श्रीवत्स पुण्डरीक, ध्वज, कलश, चमर, मत्स्य युगम, छत्र व शंखया चिं चाहुइका तल। बुंगद्यःया रथयात क्वथिइक सुनां स्वइ वया नगुलय् करुणाया भावना जायावइगु विश्वास यानातल।

सुयागु चित्तय् दृष्टि, संकल्प, वाक्य, कर्मान्त, आजीविका, व्यायाम, समाधी व स्मृतियागु सम्यक ज्ञान दु वयागु आत्माहे करुणामय खः धका माने याइपिंसं रथया लुखा, तगिं, भगिं, थां, लिवि, हरिञ्चक आदियागु महत्वयात बांलाक दुवाला अर्थ ज्यायगु यानातगु दु।

पृथ्वीयागु लिधंसा कया स्वर्ग स्वया थहां वनाच्वंगु पलेस्वाँ व फिंस्वंगू भूमिया भावना कया दयकातगु बुंगद्यःया रथ गबलें गबलें थीथी याः क्वमचातले गनं छुं मस्यन धासा सुलक्षण धाइ। अप्व याना रथ जवय्, देपाय् ध्यचुलिइगु खः। न्ह्यःने ल्यूनेनं गबलें गबलें रथ ध्यचुलिइगु जुयाच्वन। बुंगद्यःया रथ तप्यंकेत जःखः निपू जंगलः तयगु यानातल। जवय्यागु जंगलः देवगणपिंसं सालिइगु व देपायागु जंगलः राक्षसगणपिंसं सालिइगु धयातल। रथ न्ह्यागुपाखे भ्वसुनावंसानं तप्यंकेत जंगलः साले मागुहे जुल। अथेहे बुंगद्यःयागु रथ सालेगु ज्या लोकवासिपिनिगु धका माने यानातगु दु।

प्राणीमात्रयात करुणाया दृष्टि तयाच्वंम्ह बुंगद्यःयागु रथ छक्व जुसांनं सालेमा अथवा साले नंका तयमा धका साः वइपिं जक मदुगु मखु।

बुंगद्यःया ल्यूने भुयुख्वा द्यः धका भुयुम्ह द्यःनं तयमागु चलन दु। गुलिसिनं ध्वयात करुणामयया चेला गोरखनाथ धका धाइ। उगु मूर्ति बुंगद्यः गन गन यंकेगु याइ अन अनहे यंकेमागु चलन दु। गुलिसिनं उगु मुर्तियाम्ह द्यःया न्हापायागु जन्मय् यक्वहे तपस्यां त्याका वल तर दान धर्म धासा गबलें मया, ध्वहे कारणं वयात सुनानं पुजा मयागु धयातल। धर्म जक यानानं मज्यू तपस्या जक यानानं मज्यू दान, शील व ध्यानया नियमनं पालना यायमा धइगु उगु मूर्ति क्यनाच्वन धका माने यानातल।

न्यने दुगु कथं बुंगद्यःयात सुनां मभिंगु काय्, वाक् व चित्त तइ वयात गबले सुथां लाइमखु। सकसिनं सुथां लायमा धकाहे बुंगद्यःया रथ याः चले यानातल धइगु विश्वास याना वयाच्वन।

अथेहे बुंगद्यःया रथ सालिइबलय् कलात्मक छत्र व ध्वज ल्यू ल्यू यनेमागु चलन दु। थौं म्हिग उगु चलन मन्त। उगु छत्र व ध्वज बुंगद्यःया सुवातय्सं कुविइया गावाहा याः, नुग याः, लगन याः व जाह्वला याः बलय यंकेमागु जुल। उकियागु दस्तुर धका छगू याःया च्याना छग्व ध्यवा बियातगु जुल। न्हापायागु च्याना छग्वः ध्यवा थौंया ल्याखं मथःगुलिंनं उगु चलन मदुगु खः वा गुठींहे लोपयागु खँ सीमदु।

लीयागु छत्र व ध्वज बुंगद्यःया गुठी अड्डाय तया तइगु जुल।बुंगद्यःया रथया भावना थौं म्हिग न्हना वनाच्वंगुयात कया भक्तजनपिंस दुःख तायकाच्वन।

बुंगद्यःया रथया शोभा

स्वीनिता लक्षणया कथं दयकेगु यानातगु बुंगद्यःया रथयात ल्वगुकथं शोभा दयमागु अर्थात् भःभः धायकेमागु न्हापांनिसेंयागु चलन जुल। बुंगद्यःयागु रथ धाल कि भक्तजनपिंसं फुगुचागु अर्पण याइगु चलन दु।

बुंगद्यःया रथ शोभा दइगु ध्वाँय्, पताहा व लः स्वां खः। भक्तजनपिनिगु सेवा, श्रद्धा व भक्तिया चिंनं ध्वाँय, पताहा व लः स्वां धका माने यायमागु दु। ध्वाँय्, पताहा व

लः स्वां गुलि दु उलिहे रथयागु शोभा दया बांलागु तायाच्वनिइ। ध्वाँय्, पताहा व ल स्वां छाय हइपिनिगु मन खने मदयक बांलाना बोधिज्ञान चूलाना च्वनिइ। रथया शोभा गुलि दत उलिहे थीथी लगाया याः न्ह्याइपुसे च्वनाच्वंगु खनिइ।

ध्वाँय् रथया च्वकाय् अर्थात् धकिंबाय्म्व द्यःने विज्यानाच्वंम्ह अमिताभ तथागतया थासय् स्वायगु वा ब्वयकेगु याइ। चन्द्र सूर्य दूगु ह्याउँगु देव ध्वज धका धाइगु ध्वाँय् न्ह्याम्हसिनं छासानं ज्यूगु जुल। ध्वाँय् छाइपिंसं बुंगद्यःया ञंवातय्त दस्तुर बिइगु चलन दु। अथेहे नकेगु चलननं दु। गुलिसिन ध्वांय्या नापं पताहानं छायगु यानातल।

बुंगद्यःया रथय् पताहा छायगु यक्व पुण्य दु धइगु विश्वास यानातगु दु। साधारण प्रकारयागु पताहानिसें कया पंचरंगयागु व ॐ मणि पद्मे हुँ धइगु रंजना लिपिं च्वयातगु पताहा जक मखु अष्टमंगलयागु चिं तकनं बांलाक च्वया छायगु यानातगु दु। पताहा छायगु याइपिंसं गुलि फत उलि बालाक समा यानाहइगु जुल। पताहा छायत ञंवातय्त दस्तुर बिया रथया धकिंबाय्म्व द्यःने च्वंम्ह अमिताभ तथागतया थासं करुणामय बिराजित तंया फुसय् तक लाका ब्वयकेगु याइ। पताहा छाइपिंसं अमिताभ तथागत व करुणामययात पुजा याय्मागु चलन दु। पताहा छायगु इलय् रथया च्वकां यःमरि ह्वलेमागु यानातल। पताहा छायधुंका इच्छा दुपिंसं पान्जु व ञंवातय्त भोजन याकेगु यानातल।

अथेहे बुंगद्यःया भक्तजनपिंसं लँ छायगु यानातल।

बुंगद्यःयागु रथयात शोभा दयकेगु निंतिं रथ दयके धुंका रथय् लः स्वां तयगु याइ। गुकिं याना बुंगद्यःया रथ वाउँसे घिसिमिसि धायक बांलाःगु खना च्वनिइ।

पुलच्वय् बुंगद्यःया रथ दयकल धाःसा मन्द फलचाय् तया लः स्वां तयगु चलन न्हापायागु जुल। थन बुंगद्यः दयका कन्हय् कुन्हु मन्दः फलचाय्तक रथ सालेगु चलन दुबलय् तक अन तयाहे अक्षय तृतीया खुनु बुंगद्यःया ग्रह शान्ति याइगु चलन दु अबलय् मन्दः फलचाय्हे तया रथय् लः स्वां तइगु खः। थौं म्हिगः उगु चलन मयासे गन रथ दयकल अनहे ग्रह शान्तीयाना लः स्वां तयगु यात। रथय् लः स्वां तइगु दिन बछलाथ्व चौथि कुन्हु खः। अनं लिपा थति त्वालं जाह्वलाख्यलय् द्यःपिसालिइ कुन्हु खः। बुंगं रथ सालिइबलय् अनहे लः स्वां तया रथ बांलाका यलय् हयमाःगु यानातल।

यलया जुजु सिद्धिनरसिंहया पालयनिसें बुंगद्यःया रथयात हःखा छिकेगु इलय वहयागु पता छायगु याना तल। थो प्रथा न्हनावन धया तगु दु।

न्हापाया चलन कथं धाथेंगु लः स्वां रथय् छायगु थौ म्हिगः मदयेधुंकल। लः स्वांया थासय् न्ह्यागु थासय्नं काय्दुगु सिजःपाता स्वां हया रथय् तयगु यानाहल।

गथेकि बुंगद्य:यात पताहा छाइपिंसं तांगालय् थाका हयमागु व पसलय् मिंयातगु कापः मज्यूगु खः अथेहे सिजःपाता स्वां मज्यू खः । पताहा छाइपिंसं पसलय् च्वंगु कापः हइगु थें लः स्वां धकाः सिजःपाता स्वां तयगु यानाहल ।

लः स्वां न्हापा क्वय्नाय् वना कया हइगु खः । थुकिया लागि लः स्वांया सिमात पिनातगु जुल । थौं म्हिगः उगु सिमात अन मन्त । रथय् लःस्वां तयत सःखि खिपतं चिना हिनेगु याइ ।

बुंगद्य:या रथय् लः स्वां हिनेगु याइपिं ञंवात खः । थ्व ज्यायागु धकाः उमित सरुवा जाकि निफा, पालु पँल, मुस्या निमना, भुति निमना व तग्वगु स्वंमां छधाला थ्वँ, बजि न्याफा भ्वय्या निंतिं बिइमागु दस्तुर जुल । उमित भ्वय् नकेगु याइबलय् द्यःब्वः निब्वः, लक्ष्मी ब्वः छब्वः व भिंनिम्ह ञंवा भ्वछुकेमाःगु जुल ।

बुंगद्य:या रथय् लः स्वां जाह्वलाख्यल्य बुंगद्य:या प्वाकलं क्यनिइकुन्हनं तयगु यानातल । लःस्वांहे रथय् तयगु ग्वसा गुठी अड्डा अर्थात् संस्थानं मयागु धइगु अप्वः सिया धापु दु । लः स्वांया पलेसा सिजःपाता स्वां तया द्यः व मनूतय्त गुठीं अड्डां ध्वँलाना च्वंगु दु । लःस्वांयागु निंतिं मागु सिमा पिइगु ज्या छाय् मयात धइगु हुइना बुइना दु ।

बुंगद्य:या रथ याः

बुंगद्यः, आर्यावलोकितेश्वर व लोकनाथ धका नां दंम्ह करुणामययात कलिगत ३,६०० अर्थात बिक्रम संवत् ४४६ दँय् नेपालय् हःगु धाइ । न्ह्याःगु जूसांनं बुंगद्यः नेपालय् हपिं जुजु नरेन्द्र देव, बौद्ध आचार्य बन्धुदत्त व रथचक्र ज्यापू स्वम्ह खः ।

नेपालय् सहकालया निंतिं भिंप्यसः दँतक च्वनेगु कबुल याका हयातम्ह बुंगद्यःयागु रथ जुजु वरदेवया इलय्निसें चले यानातगु इतिहासं क्यनातगु जुल । उगु रथं देश, जनता व जुजुयागु भविष्य छु जुइ धइगु तकनं क्यना वयाच्वंगु विश्वास यानातगु दु ।

बुंगद्य:या रथ गन सालेमजिइक स्यन, क्वदल वा रथया च्वकाँ बँय् थिल अनहे स्यंका क्वंनिसे च्वथ्यंक हाकनं दयकाजक सालेमागु परम्परा दु । पुलच्वय् दयका जाह्वलाख्यलय तकया याः वा बुंगय दयकाः बुंगय्हे यंकेगु याः जुइमा गन तक चले यायमाःगु खः अन तक रथ साला मथ्यंतले छगू दँया याः क्वमचाइगु परम्परा दु । छगू दँया याः क्वमचातले ग्वक्वः रथ स्यन, क्वदल व रथया च्वकाँ बँय थिल वक्वहे रथ दयका सालेमागु परम्परा छ्यलातःगु दु । रथ पिया हाकनंदयकेत जुजुया उजं मागु यानातल ।

क्वदगु वा स्यंगु रथ दयकित बुंगद्यःयात रथं क्वकया छगु सुरक्षितगु थासय तयातयमागु, भक्तजनपिन्त दर्शन व पुजा याकातयमागु जुल धासा रथ दयके क्वचालकि हाकनं रथ तया सालेगु याइ ।

नेपाल राष्ट्र, जनता व जुजुपिनिगु भविष्य बुंगद्यः रथय् च्वना क्यनिइगु कथं छक्वः क्वदल कि देशय् अशान्ति जुइगु, निक्व क्वदल कि प्राकृतिक प्रकोप जुइगु व स्वक्वः क्वदल कि जुजु हिलिइगु वा शासन ल्वाकब्वाक जुइगु विश्वास यानातगु दु । अथेहे छुंनं बिध्न जुल कि छता कि छता मभिं जुइगु क्यना वयाच्वंगु दु धयातगु दु ।

बुंगद्यःया रथ दँय्दसँ पूलच्वःया रथ ख्यलय् च्वंगु जोगाम्वर पीठय् दयकेगु व भिनिदँय् छक्व बुंगया रथ ख्यलय च्वंगु जोगाम्वर पीठय् दयकेगु याइ ।

यलय् रथ दयकल धासा थनया जाह्वलाख्यलय् बुंगद्यःया प्वाकलं क्यनेधुनकि रथया थीथी याः क्वचाइ धाःसा बुंगय् दयकलकि यलया थीथी याः क्वचायका ग्वान्न धाइगु जाह्वलाख्यलय्नं बुंगद्यःया प्वाकलं क्यना जक रथ याः क्वचाइगु यानातल । बुंगय् रथ दयकेगुयात भिनिदँया मेला धयातल ।

चउलागा प्रतिपदा कुन्हु बुंगद्यःयात न्हवं याना चान्हय् रथख्यया पीठय् हाम्वकी स्वाइ । कन्हय् कुन्हुनिसे रथ दयकेगु याना बछलाथ्व पारु कुन्हु बुंगद्यःयात रथय् तइ । रथय् तयत देगलं बुंगद्यःयात लिकना हइगु खः । बुंगद्यः देगलं थनेत साइट स्वयमागु जुल ।

द्यः रथय तया सर्कुन्हु रथ यलय् जूसा मन्दः फलचाय् यंका अक्षय तृतीया याइ कन्हे कुन्हु गावहालय् छवय्लाभू याइ । गावहालय् थ्यना कन्हय् कुन्हु भूजायाः धका माने याइ । थौ म्हिगः रथ मन्दः फलचाय् यंका अक्षय तृतीया कुन्हु शान्ति यायगु मयात । चौथि कुन्हु जक गावहालय् याः न्याकेत सालिइगु यात । अक्षय तृतीता कुन्हु बुंगद्यः यात शान्ति याइ कुन्हु एम्पी महाविहारया थकालिपिंत दस्तुर बियाः भोजन याकेगु चलन दु । अवले बुंगद्यःया सय् सय् व्रम्हुयात साः दान याना तगु जुल । थथे साःदान काइम्ह ख्वपया गायत्री गोत्रयाम्ह भट्ट व्रम्हु खः । थ्वयात आय्स्ता वियातगु खः । बुंगद्यःया रथ सालिइबलय् थुम्ह व्रम्हु खवय् च्वना हपा विइमागु चलन दुः ।

गाबहालं नुगलय् सालिइबलय् नुगःया छ्यलाभू धाइ । रथ नुगलय् थ्य्का कन्हय्कुन्हु नुगः भुजायाः न्यायकेगु याइ । थ्वया त ख्वपयतयगु नखःधाइ । लिपा नुगःलं लगांख्यःया माइ सिमा तक साला यंकेगु याइ । अन बन्धुदत्तयागु मुकुट तयातगु पीठ दु । अन छन्हु तया चान्हय् बौ बिइगु याइ । बौ बिइगु ज्या क्वमचाःतले द्यःयाथाय् देकि चाय्के मज्यूगु नियम दयकातगु दु । माइ सिमाय् बुँगद्यःया रथ दिकेगु बुँगद्यःया मां नापलाकेगु धयातल । एकाशी व बुधबार बौ बिइगु ज्या यांय मज्यूगुलिं उगु न्हि मलाकुसे रथ अन थ्यंके मागु यानातल ।

बुँगद्यःया रथय् बौ बिइगु ज्या क्वचाइगु कुन्हुहे लगंयाःया छ्वयलाभू धाइ। थ्व कुन्हु माइ सिमा निचाः चाःहुइका थति त्वालय् रथ तय हइ। थ्वया सर्कुन्हु लगंया भुजायाः न्यायकेगु याइ। थ्व कुन्हुहे सन्ध्या ई न्ह्ययव बुँगद्यःया रथं नैंक्या कुर्केगु याइ। उगु नैंक्या लायफुम्हेसित राष्ट्रप्रेमी, देशभक्त व जन सेवक काय्मचा लाभ जुइ धइगु विश्वास यानातल। थ्व नखः यलयतयगु धाइ। नैंक्या कुर्के धुंकाः रथयात प्यकालँय् सालाहया तयगु याइ। थ्वया सर्कुन्हु याकःमिसाया भुजायाः धाइगु चलन दु। थौं म्हिगः रथ सालेगु मयासे कन्हय्कुन्हु सुथय् सालेगु यानाहल। थ्वहे कथं मिसापिंसं बुँगद्यःया रथ सालेगु चलन दया वल। न्हापा न्हापा थ्व चलन मदु।

पूर्व प्रयाग पुखूया लँ, पश्चिम इतित्वाःया लँ, उत्तर तंगः त्वाःया लँ व दक्षिण थति त्वाःया लँया दथुइ बुंगद्यःयात उत्तर स्वकाः दिकातयगु याइ। प्यन्हु लिपा वगु बृहस्पतिवार कुन्हु प्यम्ह ज्योतिष्यपिंसं जाव्हलाख्यलय् रथ साला यंकेगु दिं स्वयगु याइ। जाव्हलाख्यलय् रथ सालेगुयात द्यः पिसालेगु धयातल। थ्वकुन्हु वाराहितय दउपुजा न्याइ।

बुगद्यःया रथ जाव्हलाख्यलय् सालेगु दिं न्ह्यर्कुन्हुनं बुँगद्यःया रथं नैंक्या लुइगु याइ। थ्व नैंक्या लुइगु ज्या बन्हि जक जुइ। थ्वया न्हव यल लायकुलिं बौं दय्का बाजं थाका बुंगद्यः व चक्वाद्यःया घःचा व धःमाय बौंविइगु याइ। थुबले मत छ्वयकः वइपिं, भजन याइपिं व चा च्वनेगु याइपिनिगु आपालं म्वःम्वः जुयाच्वनिइ। द्यः पिसालेकुन्हु नापसं च्वंगु फलचाय् लःघडि तयाः साइटय् लाका पंचसूत्र का तया द्यः सालेगु प्रमाण क्वचायकेगु याइ। थ्वया लिपा लोकजनपिं वयाः रथ जाव्हलाख्यःपाखे सालायंकेगु याइ। अनया छ्वास कामना पीठया गालय् रथ थ्यनकि याः न्याइगु धाइ। थतिं जाव्हलाख्यः तक रथ सालेगु भ्‌वलय् पुच्वः, क्यपू, पांगा, नःगां, सतुंगः, बलम्बु, मोक्षगां, थक्वा (थानकोट) नापं न्हय्गू गांया मनूत पुलच्वया मनुत जाना रथ सालेमागु चलन दु। थौं म्हिगः इमिस बुँगद्यःया रथ सालेगु ज्या याःमवल धइगु खँ न्यने दु। द्यः सालिइगु प्यन्हु न्हव बुंगद्यःया जाल पान्जुं क्यपुया तजाफलय स्वाँ तया न्हयगु गांया मनूतयसं सालिमागु सुच विउवनिइ।

जाव्हलाख्यया छ्वासकामना माइयागु पीठ गालय् रथ थ्यना कन्हय्कुन्हु न्हय्गू गांया छ्वयला भू व स्वन्हु कुन्हु भुजायाः न्यायकेगु याइ। थ्व कुन्हु थन चा च्वनेगु, नकिं खायगु व मत छ्वयकेगु याइ। नापं पुलच्वःया मलेंकुपिंस भुजा दयेकाः बन्हिइ जा ह्वलेगु याइ। अबले धिमे बाजं थानाः भूतप्रेतयात नकाः ख्याना छ्वयगु धाइ। थ्वया कन्हय्कुन्हु जाव्हलायाः धका करुणामय व छ्वासकामनायात सवालाखया पुजा यायगु धाइ। थ्वयात राष्ट्रिय नखः धाइ। सन्ध्या इलय् बुँगद्यःयागु प्वाकलं क्यनेगु याइ। उगु प्वाकलंया हकदार सुख ? धका जुजु व लोकजनपिं सवालाख मुनेमागु यानातल। बुंगद्यःयागु प्वाकलं क्यनेधुका द्यः स्वकया खतय् तया बुंगया देगलय् यंकेगु याइ। बुँग थ्यनकि छैंखां छम्ह मनूत छ्वालिप्वाः च्याका लँ स्वःवइ। अथे लँ स्वःवःसिं वर्षा बांलायमा धका धाइ। लिच्छवि भाषा छ्वालिप्वाः च्याका के भौ धका सकलें हालिइ। मिसापिंसं संसारया ल्हातं नयावःम्ह मछामजूम्ह धका थः मचायातथें बुँगद्यःयात ब्वःबिइगु याइ। अनंलि लसकुस याना देगलय् तय यनिइ।

बुंगद्यः रथं लिकायधुनकि धकिबायम्व कुर्केगु याई । उगु वायंम्व ध्वपुलकि वर्षा बाँलाइगु व थपुलकि उस्त वर्षा मजुइगु विश्वास यानातगु दु । थौं म्हिगः अथे धकिवाँयम्व कुर्केगु मयात ।

बुंगद्यःया झिंनिदँया मेलाय् रथ बुँगय् दयकिइगु, बुंगय्हे रथय् द्यःतया साला हयमागु व सालायंकेमागु ज्याभ्वः कथं द्यः रथय् तयेधुन कि फुसा बुंगया मण्डफलचा तक सालेमागु चलन दु । अनहयाः ग्वाखच्वय् छन्हु तयमागु व अनं हया नखुखुसिइ छिकाः मेला न्यायकेगु व नखु बजार हया तयमागु चलन दु । नखुं बागडोल जुनाः केगुख्यःलं धोविघाट हया अनं यवलाख्यलय् दिकेमागु जुल धासा अनं चान्हय्हे सालाहया पुलच्वया मन्दः फलचातक हयमागु चलन दु । थन ध्यनकि दँय्दसं न्याइगु रथया याः ज्याभ्वः झ्वःलाक न्हयाइ । चान्हय् रथ सालेगुया अर्थ बुंगद्यःया मांनं मखंक यवलाख्यलय सुचुके यंकेगु व बुंगद्यः अनं पुलच्वय् सुनां मसिक वया च्वंगु धाई ।

अक्षय तृतीया कुन्हु जुइमागु शान्तिया ज्या बुँगय् याइ । बुँगद्यःया रथयाः साविक कथं यलय् न्यायकेगु ज्या क्वचायका जाव्हलाख्यलय् प्वाकलं क्यना अनं खतय् तया यंकेगु पलेसां रथय्हे तया भणिमन्दः यंकेगु याइ । अनं न्हापा द्यःया रथ साला हःगु लँ केगुख्य जुना बागडोल पाखें नखु खुसि छिकेगु व हाकनं नखु मेला न्यायकेगु याइ । नखु मेलाधुंकाः ग्वाखच्व यंकिइ, अनं छ्यासिकोट जुनाः ग्वान्नया जाव्हलाख्यःयंकेगु याइ । थनंनं प्यन्हु कुन्हु प्वाकलं क्यनेगु याइ । थ्व ज्या क्वचायका खतय् तया साविकहे लसकुस याना वर्षाया कामनाया नापं मिसापिंसं ब्वः बियका द्यःयात देगलय् तयगु याइ । थनंलि झिंनिदँया मेला क्वचाइ ।

परम्परा कथं दयकातगु रथय् बुंगद्यःयात बिज्याके धुनेवं बुंगद्यःया रथयाः न्ह्याकेगु ज्याभ्वःनं परम्परा कथंहे याना वयाच्वंगु दु । बुँगद्यः रथय् बिज्याके धुंका वसपोलयागु पुजा रथय् जुइ । अझ लोकजनपिंस वसपोलयात श्रद्धातया न्हिथं पुजा यायगु, भजन यायगु, पाठ यायगु, सत्व पुजा यायगु, नापं स्तोत्र ब्वनेगु याइ । गुकियात बुंगद्यः रथय् बिज्याका यायमागु सेवा धयातल ।

बुंगद्यः रथय् बिज्यासेनिइसे रथं क्वकया बुगया देगलय् बिमज्यातले रथसेवा धका सुथ न्हापां वइपिं आपालं दु । काय, वाक व चित्त शुद्ध याना करुणामय धका वुंगद्यःयागु सेवा गुलि यायफु उलिहे सुगति प्राप्त जुइगु विश्वास यानातगु दु । बुंगद्यः रथय् च्वनाबिज्यातले स्तोत्र ब्वनेमागु यानातल । स्तोत्र ब्वनिइपि यलयापिहे खः । उपिं खः गुजिबाहाया दुजःत, नुगः कवया पुँत, त्यागःया सिन्हायस्वांत, नबहिया ध्याका कवत, उवाहाया दुजःत, बुवाहाया दुजःत, इल्हन त्वाःयापिं, हःखा त्वाःयापिं व श्रीवाहाया दुजःत खः । थुगु परम्परा कथं हःखा व श्रीबाहायापिं स्तोत्र ब्वनेगु तोता वनेधुंकल । अथे खःसांनं छव्यलाभुः कुन्हु बन्हि ब्वनेगु यानातल धका धाइ ।

अथे स्तोत्र ब्वनेगुया भ्वलय् न्हापा, आः व लिपाया झिगू दिशाया बुद्धपिं व बोधिसत्वपित नमस्कार व दण्डवत यानागुया भावना व्यक्त याना क्यनेगु याइ । सुमेरु,

व्दीप व उपव्दीप आदिया भावनायाना भद्रघट, कल्पवृक्ष, रत्न पर्वतया नापं पियम्वागु फल सप्तरत्न व कलश, छत्र, ध्वज, चन्द्र, सुर्द्य: आदियागु मुद्रा भावना तकनं व्यक्तयाना स्तोत्र ब्वनेगु यानातल। पुष्प धूप, गन्ध, नैवद्य, पातवस्त्र आदि छाया हालेमागु म्येंत व ता: थाना: हालेमागु चर्यातनं हालेगु यानातल। देव मनुष्य आदिया कल्याणया कामना थीथी राग, म्यें व चर्यापाखें याना वयाच्वंगु जुल

बुंगद्य:या रथ जाह्वला पिसालेगु प्यन्हु न्ह्यवनिसें थति त्वालय् बुंगद्य:या न्ह्य:ने मंगल तुत ब्वनेमागु यानातल। अनंलि बुंगद्य: बुंगया देगलय् यंका प्यन्हु दुकुन्हु प्यन्हु बिचा: धका पुजा वनेगु व स्तोत्र ब्वनेगु याइ। स्तोत्र ब्वनिइपिंत तुत: खल: धका धयातगु दु। न्हिंन्हिं बुंगद्य:या भक्ति याइपिंत छ्छाहे द्यांलाय म्वालिइगु विश्वास याना वयाच्वंगु दु। करुणामयनं जगत उद्धार यायमा व थ:गुनं हित जुइमा धका बुंगद्य: रथय् बिज्यातले न्हिन्हिं द्य:इके वइपिंत रथ सेवा याइपिं धयातगु दु। थथे सेवा याना वयाच्वंपिनि बुंगद्य:या जाह्वला पिसाले कुन्हु त:बहालय् भ्वय् नइगु चलन दु। बुंगद्य:या रथ सालिइगु भ्वलय् गावहा:, नुग:, लगंख्य: व जाह्वलाख्य: थ्यन धा:सा अन मत च्याकेगु गुठी न्यायकेगु याइपिंनं दु। गुलिसिनं अथे मत च्याके धुनकि समय इनेगुनं यानातगु दु। थ्वया नापं नुग: या: बलय् हाथुद्य: ब्वयमागु चलन दु। थीथी त्वा: बाह्ययापिनि बुंगद्य:यागु सेवा यायगु यानावगुया अर्थ यक्व दु। छगू छगू पर्वया छगू छगू अर्थ स्वाना वयाच्वंगु धयातगु दु।

बुंगद्य:या रथ गाबाहालं नुगलय सालेगु याइबलय ह:खा खुसि छिकेगु धका: नगरपालिकाया पुलांगु छेँ क्वय् रथ छक्व: दिकेमागु व अन पुजा याना जक रथ सालेमागु न्हापाया परम्परा थौ म्हिग: मजुल धका अप्व:सिनं धयाजुल। न्हापा टयांका भैरवया थासं छगू खुसि शंखमूलपाखे वयाच्वंगु धाइ। उगु खुसि छिकेगुयात ह:खा छिकेगु धयातल। बुंगद्य:या रथ जाह्वलाख्यलय् थ्यंका स्वन्हु कुन्हु न्हय्गू गांया भुजाया: जुइ थ्व कुन्हु बन्हि बौ वायधुंका लिपा नकिं खाइगु चलन दु। थुकिया ग्वसा: रथय् पाला: च्वपिं पान्जुतसें यायमागु जुल। नकिं खायगु ज्याय् पान्जुया कलापिं मागु ख:। स्वीनिम्ह पान्जुपिं मध्ये भिंखुम्ह पान्जुया कलापिंसं पा: कायमागु जुयाच्वन। थथे नकिं खायगुया अर्थ थ:थ:गु म्हय् मातृकागणपिं साधना याना बुंगद्य:यात लाकायने धका वपिं बुंगद्य:या मां व नापं वपिं लसिंत ख्याना छ्वय्गु धयातल। इता मत, धुपाँय् आदि च्याका पुजायाना मातृकागणपिं साधनायाना द्य:पिं म्हय् दुबित धासा म्ह खाना वइगु व अथे खाना च्वपिंत पुजायाना शान्त यायमागु जुया थ्व ज्याययात नकिं खायगु धयातल। नकिं खाइपिंत प्यता क्वा:घासा तया भोजन याकेगु यानातल। बूवह घासा धका प्यता क्वा:घासा पँमाय्, मस्यां, भुति व कय्गु ल्वसा तया नके न्ह्यव पालं धका आख्य:, ताय् व योमरि ल्वसा तया ह्याउँ थ्य त्वंकेगु याइ।

कामरुपीठया सुवर्णया वर्णपिनिगु राज्यय् राक्षसया कुलय् जन्म जुयाबिज्याम्ह यक्ष, किन्नर व नाग सहित जाना रक्षा यानातम्ह करुणामययात दक्व देवदेवीपिंत आह्वान याना दयेकातगु रथय् विज्याके धुंका यलया नगर परिक्रमा यायगु चलनयात

बुंगद्य:या याः अर्थात जात्रा धाइ । वसपोल बुंगम्ह लोकेश्वरयात तिरहुतेतसे विरचि नारायण धका धाइगुजुसा नाथपंथी खसतसे मत्स्यन्द्रनाथ धका माने याइ ।

स्वीनिकु तजा:गु रथयात टौदहया कर्कोटक नागराजाया प्रतिक स्वीनिकु ता:हाक:गु ध:मा तया सालेगु याइ । भयंकर ग्यानापुगु ख्वा:पा:म्ह पात्र ज्वनाच्वंम्ह वंचुम्ह भैरवया रुप धारण याना रथयात न्ह्याकेगु कुत यानाच्वंगु रुपय् सकसिनं खनाच्वंगु दु । उकिं बुंगद्य:यागु रथया ध:माया ख्वा:पा: पुंनं च्वयगु याइ अले गल: सुंचुकेगु धका धकि काप: तयगु याइ । वया द्य:ने लु सियातगु सिज:यागु तपागु ख्वा:पा: पुइकेगु याइ । रथ लगंख्य:या माइसिमा थ्यंका महावलि धका घ:चा व धमा यात बौ विइ ।

बुंगद्य:या रथ सायकिइम्ह उगु भैरव मूर्तिया ल्यूनि दनां गजू ज्वनां रथ सालेत ह:पा: बिइगु याइ । ह........सय् धका ह:पा: बिइवं हाइसे .....धका सालिइपिस घ:माय् चिनातगु खिप: सालिइ । पूच्वया रथ ख्यलं क्वथाप्व:या पलेस्यां पुखू मपूतले ह:से हइसे मधासें सय् सय् जक धया सालेगु याइ । क्वथाप्व:या पलेस्वां पुखू पुलेव: ह:से हाइसें धका हपा: बिया: सालेगु याइ । थौ म्हिग: थ्व परम्परायात तोता सय् सय् धाइगु थासय्नं ह:से हाइसें धायगु यानाहलं ।

बुगद्य:या रथ न्ह्याकित ततसकं काहा पुया: दुन्दूभी याइ, बुंगद्य:या ज:ख: च्वाम्व: गायकेगु याइ, न्यासिंचा: पहलं धिमे व भुस्या: थाइ । खिप: ज्वना सालिइपिं हर्ष जुया: हा.. हा..हा.. धका हालिगु अले स्वयाच्वपिं भक्तजनपिं व दर्शनया नितिं पियाच्वपिं भक्तिभावं विभोर जुइ । चन्द्र सूर्य न्ह्य:ने ब्वया ध्वजा पताहा फसं ब्वयके बिया छाय्पा बियाच्वंगु बुंगम्ह लोकेश्वरया रथ अतिकं न्ह्याइपुक खने दयाच्वनिइ । यल देशय् दच्छिया छक्वं बुगद्य:या रथ परिक्रमा जुइगुयात ज्योतिमय करुणामयनं संसारयात दर्शन बियाबिज्यागु धाइ । रथ सालेगु खिप:यात बासुकी नाग व अनन्त नाग नापं च्याम्ह नागया प्रतिनिधि माने यानातगु दु । अनेक विज्ञानया लिधसा कया दयकातगु बुगद्य:या रथ सायकिइम्ह न्ह्यलुवायात अर्थात ह:पा: बिइम्हयसित ध:मा ख्वा: धका ना छुइगु चलन दु ।

बासुकी, सुमूर्ति, अनन्त, देवसु, नन्द, पद्म, छत्र व इष्ट च्याम्ह नाग खिप: जुया बुगद्य:या रथ सालिइगु विश्वास यानातगु दु । बुंगद्य: विरयंचि नारायणयागु रुप कया छक्व दर्शन बिउगु धका ख: क्वसं खिप: चिइगु ध:माया म्वलय् निम्ह ब्रम्हुत च्वना: ह:पा: बिइकेगु चलन यलया जुजु श्री निवास मल्लं चले यानाबिल । इमित गुलिसिन सय् सय् ब्रम्हु धकानँ धा: । तुयूगु जामा लं फिना फिता चिना ह्याउँगु गां न्यया बुगद्य:या रथय् च्वना ह:पा: बिइगु ज्या याइपिंजुया उमित हस्ते ब्रम्हुनं धायगु या ।

बुंगद्य:या रथ सालेगु भावया व्याख्या अर्थवंक ज्यायमा मखुगु धाल धासा पापं पुनिइगु विश्वास यानातगु दु ।

आनन्द मार्गीपिनिगु धापुकथं बुंगद्य:या रथ पुलच्वया मंण्ड फलचाय थ्यंकेगु स्वाधिस्थान चक्र, गावाहालय थ्यंकेगु मणिपुर चक्र, नुग:लय थ्यंकेगु अनाहत चक्र, थति थ्यंकेगु ब्रम्ह चक्र, जाह्वलाख्य: थ्यंकेगु आज्ञा चक्र अलय बुंगय थ्यनकि सहसार चक्र धाइगु ख: । रथ दयकिइगु पीठयात मुलाधार चक्र व घ:चा: तुलीगुयात कुलकुण्डलिनी धाइगु जुल ।

बुंगद्य:या प्वाकलं

बुंगद्य:या प्वाकलं तौदहया कर्कोटक नागराजां थम्ह तिरी नागनीया मिखा स्याना च्वंगु लाय्का ब्यूम्ह ख्वपयाम्ह छम्ह वैद्य ज्यापुयात सिरपा: कथं वियातगु धका विश्वास याना तगु दु ।

वैद्य ज्यापुं उगुलं फिना बुई वंगु व लँ तोता खमुलिइतया बुं पालाच्वंगु इलय छम्ह भूत वया खुया यंकूगु व बुंगद्य:या जाह्वला या: कुन्हु उगू लं फिना भूत वगु ब्यलय् बैद्य ज्यापुँ खंका ध्व लँ जिगु छं खुँ धका ज्वना ल्वापुयात ।

बुँगद्य:या धंमा जुया च्वंम्ह कर्कोटक नागराजां बैद्य ज्यापु भूतनापं ल्वाना च्वंगु खंका उगू लँ लाका कावन । लाके धुंका धाल - ध्व लं छं फिना जूगु खसानं थुम्ह भूतं खुँया काय् धुंकल आवंलि छन्तनं मखु भूतयातनं मखु सुना जिगु धका कावई वइगु जुई, मवतले बुँगद्य:यागु जुई धका बुँगद्य:यागु रथया खटय च्वनां जुजु व सवालाख मनूत मुंका सकसितं क्यना बुँगद्य:या भालाय् बिल । अवलेनिसँहे बुँगद्य: यागु जाह्वला या: कुन्हु व भिंनिदँय छक्व बुँगया ग्वान्नय् जुइगु जाह्वला या: कुन्हुनं क्यने मागु परम्परा न्हयाका तल धैगु थापु दु ।

हाकनं मेगु धापु कथं बैद्य ज्यापु यात कर्कोटक नागं विया हगु उगु लँ फिना बुँइ खमुलिइ तया ज्या याना च्वंगु इलय भूतत निम्ह जाना खुया यंकल । वैद्य ज्यापुया नुग: मछिंका च्वंगु बुंगद्य:नं सिइका उगु लं लित कायत वन । चुनि ख्य:या 'इकुम्ब' धैगु मुहांनया पुखू सिथय च्वना लँ बापा:याना इनां कायगु धका भूततय् ल्हावल्हा याना च्वंगु इलय बुँगद्य: अन वना आम लँ गथे बापा: याय्गु धका लाका काल ।

अवले ध्व लं वयागु जुइ गुम्ह ध्व पुखुलिइ उपो लुकुविया च्वने फइ । उगु खं न्यना कासा धका भूतत निम्हं पुखुलिइ वनां लुकविया च्वंगु इलय बुँगद्य: लं ज्वना थगु थासय वन । भूतत लखं पिहाँ वगु इलय बुँगद्य: अन मदुगु खन । बुँगद्य:नं यल व बुँगय् जुइगु जाव्हला या: कुन्हु सुयागु ख: कावा धका क्यंका तल धैगुनं धापु दु । थुग धापुया दसि कथं कुरुवालं बुँगद्य:यागु कलश साधना याना हइबलय उगू पुखु थ्यन कि बुँगद्य:यात भूतं मज्वनेमा धका सिइ बाजँयागु काहा पुइका हयमागु याना तल ।

बुंगद्यःया जरामरण

थ्व संसारय् गुलिनं प्राणीपिं दु उपिं दक्वसिया जन्म व मरण दु । जन्म जुया मरण मजूतले व्याधि व वृद्धया अवस्था वया च्वनिइ । जन्म, व्याधि, बृद्ध व मरणया चक्रय् हिलाच्वंपिं दक्वसित निर्वाणय् छ्वयगु प्रतिज्ञा यानाच्वंम्ह बुंगद्यः खः । जन्म नापं वइगु मरण खः । तृष्णा, मोह व अन्धविश्वासय् लाना थत थम्हं जन्म व मरणया घःचालय् लाकाच्वपिं दक्व प्राणीपिंत मुक्त यानाः सुगतिइ छ्वयगु व निर्वाण थ्यंके बिइगु उद्देश्य दुम्ह सुनं द्यःपिं मालेगु खःसा बुंगद्यःयातहे जक लुइके फइगु खः । पाप व पुण्यया फल दु धइगु चेतना बिया पापकर्मपाखें तापाका च्वनेगु ज्ञान बिया पुण्यकर्मया लँपु क्यना च्वनिइम्ह पद्मपाणी बोधिसत्वनं बुँगद्यःया रुप कयाच्वंगु विश्वास यानातगु दु । थ्वया नापं पाप व पुण्यया फल दु धइगु विश्वास मयाइपिं प्राणीपिंत ज्ञान बोध यायगु कथं थम्हंहे जन्म व मरणया लीला क्यनाच्वंगु धयातगु दु ।

सकसिया भिंगु चित्त जुइमा, मभिंगु चित्तया भावना जकहे गनं मदयमा थ्व धर्मया मूल खः । भिंगु चित्तया नितिं भिंगु भावना व ज्याया अभ्यास यायमागु खः । थ्व अनुत्तर ज्ञानया मूल खः । निर्वाण जुयाबिज्यापिं बुद्धपिं थथे कुशल काय, वाक व चित्तपिं जक खः । थ्व ज्ञान बिइम्ह श्रीश्रीश्री अवलोकितेश्वर बुंगद्यः खः । उकिं वसपोलयागु चर्यायात बोधिसत्व मार्ग धका मानेयाना तल । करुणामय निर्वाणया मार्गय् गननं लक्का धक्का मदयक थ्यंकेफुम्ह खः । थः निर्वाणय् थ्यंकेफुम्ह खःसा नं सकल प्राणीया उद्धारया नितिं निर्वाणय् मवंसे सकलसित निर्वाणय् छ्वया जक थः निर्वाणय् वनेगु तातुनाच्वंम्ह खः । बोधिसत्व करुणामयया जीवन चर्या धइगु मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा जुयाच्वन ।

सकसितं दया व माया याना क्लेश मदुगु ज्याय् न्ह्यब्वायगु व कुशल मार्गय् न्ह्यज्याकेगु दृष्टि दुम्ह जुयाहे करुणामय धका बुंगद्यःयात मानय् याना वयाच्वन । मिखा, न्हाय्, म्हुतु, म्ये, न्हाय्पं व थिय (स्पर्श) गुकियात षडायतन धाइ उकिं दूगु ज्ञान व अनुभवं बांलाक स्वल धासा थ्व संसारय् छुकियागुनं सत्ता मदु व नित्य मखु अन्त्यय् शून्य खः धइगु भावना कया च्वंसा वयात शुन्यता लाभ जुइ अर्थात निर्वाण पाखे वनेगु अवसर दइ धइगु ज्ञान बोध वसपोल करुणामयनं बियाच्वंगु विश्वास यानातगु दु । आर्यसत्य मार्ग कथं षडायतन शुद्धि जुल धासा निर्वाणया लँपु खंका च्वनेफइ । थुज्वगु लँपु ज्वनाच्वंम्ह श्रीमद्आर्यावलोकेश्वर धका सम्मान याइ ।

करुणामय, लोकेश्वर, बुंगद्यः अर्थात बुंगम्ह लोकेश्वर जगत प्राणीया हित व सुखया नितिं दच्छिया छक्व जन्म व मरणया लीला क्यना च्वना बिज्यात । नापं थ्व संसार थीरगु मखु अनित्यगु खः, हाकनं हाकनं जन्म कया दुःखया भवसागरय् चाहुलेम्वागु ज्ञान कया सकलें निर्वाणय् हुँ धका हुँकार याना बिज्यानाच्वंम्ह खः । वसपोलयागु सेवा भक्ति गुलि फत उलि याना वसपोलयागु चर्या थःगु जीवनय् छ्यला वनेगु यात धासा सुगति प्राप्त जुइगु धयातल ।

नेपाल राष्ट्रया न्ह्वँ वा:च्च: व भविष्य वक्तायात नापं अनया अनहे थनया थनहे प्रत्येक्ष फल बिया क्यना बिज्याइम्ह करुणामय बुंगद्य: ख: । वसपोल जरामरण हिला बिज्याना च्वंम्ह व भीत भीगुहे हित व उद्धारया निर्तिं पाठ ब्वंका च्वना बिज्याम्ह जुल । सुंनं निर्वाणय् मथ्यंतले देह जक हिला च्वनिइगुलिं थुगु देहनं चोद्यला मेगु देह धारण जक यायगु व भिंगु यासा भिंगु गति चूलाइगु संसारया नियम वसपोलं भीत क्यना च्वन । वसपोल करुणामयनं थ:गु देह तोता मेगु शरीर धारणा मयातले लोक कल्याणया निर्तिं बंगय् च्वना बिज्याइगु जुल । थ्वया अर्थ वसपोल सिइसानं म्वासांनं प्राणी मात्रयागु उद्धारया निर्तिं गबले निर्वाण जुया बिमज्यागु धका क्यनाच्वंगु जुल । देह धारण याइबलय्यागु बंग, बुंग, वसपोलं देह तोता बिइबलय्सियागु बंग ब्रम्हक्वँथेंहे मागुजुल । थ्व भीत क्यनावगु जक जुल । वसपोल यलया तबाहालया देगलय् व रथय् बिज्याइगु धइगु जगत प्राणी उद्धारया निर्तिं पिहाबिज्याइगु जुल । भीपि सिइधुंनकि मेगु जन्म मकात्तले आत्मा अन्तराभव चाहुला च्वनिगु ख: मेगु जन्म कालकि न्हुगु लँ व संस्कार प्राप्त यायगु समान ख: । निर्वाण थ्यंम्ह निर्वाण लोकय् तप्यंक वंगु जुल । क्लेश मदुम्हेसिया आत्मां थ:गु चित्तं तातुंगु थासय् वास याइ । अथेहे करुणामयनं ब्रम्हक्वनय् अर्थात बंगय् देह हिलेगुया भ्वलय् दिपा: कायगु याना बिज्यानाच्वन । बोधिसत्वपिनिगु लोक बंग धासानं मपा:गु क्यनातल ।

शरीरयात सजीव याइम्ह आत्मा ख: धासा आत्मायात भिंगु व मभिंगु ज्या, खँ व चित्तय् अभिप्रेरित याकेगु ज्या षडायतनं याइगु ख: । शरीरय् आत्मां थाय् कयाच्वतले भिंगु मभिंगु खँ व चित्त दयाच्वनिइ । भिंगु यासा भिंगु व मभिंगु यासा मभिंगु लँय् लाइगु थुकिया प्रभावं मेगु जन्मयनं थाय् काइगु याइ । म्हिग:या फल थौं व थौंया फल कन्हय् भोगयाइ धइगु महायानीपिनिगु धारणा थ्वहे जुल । इन्द्रिययात भिंगुकथं छ्यल धासा थ्व लोक व परलोकय् दु:ख जुइ मखुधइगु विश्वास यानातगु दु ।

थयाके दुगु दोषत म्हुना वनेगु काय्, वाक व चित्त दयकेगु गुलि कुत:यात उलिहे मुक्ति, सुगति व मोक्षया नापं निर्वाणय् तकनं थ्यंके फइगु मूल ज्ञान श्रीश्रीश्री मर्यादावलोकितेश्वरं वियाबिज्यागु धयातल । महायान धर्मया आज्जुनं थ्व हे ख: । थ्व धर्मया व्याख्या करुणामय बोधिसत्वं यानाबिज्यागु विश्वास यानातल । प्राणी मात्रयात करुणा तया चेतनाबिया बिज्यानाच्वम्ह बुंगद्य:यात करुणामय धका थ्वहे कारणं धयातल ।

गथे भीसं य:गु, सा:गु व भिंगु जक नये य: । अथहे य:गु सा:गु व भिंगु जक चित्तय वनेय: व थुज्वगु अनुभवयात सुख तायका भीपिं च्वनेय: । मय:गु मंसा:गु व मभिंगु गथे भीत मय: अथेहे कर्म विपाक भोग याय् मालीगु नं मय: । बुंगद्य:या जरा मरणं भीत अने अनेगु ज्ञान बियाच्वंगु दु । दक्व खँ ज्ञानया कथं लानाकया व्यवहारय् छ्यल धासा निर्वाणय् मथ्यनिइ मखु । निर्वाणय मथ्यंतले जन्म, व्याधि, बृद्ध व मरणय् लिमलाथिमला न्ह्यांसां म्हांसां मय: धायकहे थ:थम्हं ध्वातुध्वाका च्वनेमागु जुल ।

प्रत्येक जन्मय् सुख व दु:खया अनुभव भीसं यानाच्वना । सुखसिय धाधां दु:खया महाजालय् ततुमतु क्यंका च्वपिनं भीपि जुल । गथे लापचा मतं पुनां सिइ य: धइगु ज्ञान

कायमफया मतयातहे स्वांया केशरी भाःपिया नयधका वनिइ, मतंपुना जीवन फुकिइ अथे हे कुशल ज्ञान, कर्म व धर्मयात म्हमसिया राग, द्वेष व मोहयात बांला तायेका भ्रीसं थःगु जीवन फुकाच्वना, थःत थम्हं दुःखया भ्वाकलय् लाका ह्वफ्वाना च्वना। हाकनं हाकनं जन्म कया दुःखसिया च्वनेमागु हुनिंनं थ्वहे धका कनातल।

अनित्य संसारया दुःखं मुक्त जुया सकलें निर्वाणय् हुँ सकल प्राणी निर्वाणय् थ्यन कि जिनं निर्वाणय् वने धका हःपाः वियाबिज्याना च्वंम्ह बुंगद्यः करुणामय बोधिसत्व खः। अविद्या, संस्कार, विज्ञान, नाम रुप, षडायतन, वेदना, तृष्णा, उपादान, भव, जाति, जन्म व मरणया अर्थ ज्याना क्यना बिज्याना च्वंम्ह वसपोल बुंगद्यः दच्छिया छक्व जन्म जुया दच्छिया छक्व मरण जुया भ्रीत क्यनाच्वन।

जन्म जुया मरण जुइमागु शरीरयात ल्वमंका यानाथें धर्म धका ख्याय्, क्वाय्, ह्वाय्, पाय्, च्वाय व स्यायगु कर्मयाना सुख तायका च्वपिंसं करुणामयया ज्ञान मदुगु कारण विपाक भोग यायमाल कि थुइका काइ। पलखया सुखं सदां दुःख जुइगु कर्म सुनां मयायमा धइगु वसपोलया शिक्षा खः। बुंगद्यःया जन्म व मरणया अर्थ मथूपिंसं नरक भोग याइ धयातगु थ्वहे हुनि जुल।

बुंगद्यःया नित्य पुजा

बुंगद्यःयात न्हिन्हिं पुजा यायगुयात नित्य पुजा धका धयातल। उगु पुजा याइम्ह पान्जु खः। सं खाना ला लुसि ध्यना न्हिंन्हिं को महानिबलय् म्वल्हुया निंछिं याना न्हिं छछा जक नया च्वनेमाम्ह पान्जुयात सुनानं थिय मज्यूगु नियम दयकातगु दु। पान्जुया नयेमागु नसायात पालं धाइ। पालं थःथम्हं थुया नयमागु जुल अथवा निंछिं याना पालं थुइम्हं जक थुयातगु नयमागु जुल, मेपिं सुनानं थुयाहगु वा दयकाहगु नसा नयमज्यूगु चलन दु। थुम्ह पान्जु द्यःया थासय्हे जक द्यनेमागु यानातल। अज्यागु नियमय् च्वनेमफुम्ह पान्जु द्यःया थासं पिहांवयमागु जुल।

बुंगद्यःयागु नित्य पुजा याइम्ह पान्जुपिं बाछिइ छम्ह हिला वइ। देगलय् बाहेक रथय् पाः काइपिं निम्ह दइ। रथय् बुंगद्यः च्वना बिज्यातले निम्हेसिनं ग्वछिं पाः चले याइगु चलन दु। रथय् च्वंम्ह पान्जु मफुत धासा वया पलेसा वयाहे मनू च्वनेमा धइगु चलन दु। रथय् पिने च्वना पान्जुयात ग्वाहालि याइम्हसित भायोजु धाइ। रथय् च्वनिइपिं पान्जु मध्ये जला पान्जु व खला पान्जु धाइ। बुंगद्यःया जवय्यागु जला पान्जु व खवय्यागु खला पान्जु ज्या यायमाःगु परम्परा चले यानातल। द्यःयात देगलं लिकना रथय् हयगु व रथं लिकना देगलय् यंकेगु खटय् तयगु ज्यानं पालापि पान्जुपिसं यायमागु जुल। छ्यंगु लाकां न्ह्यानातपिं व थिइमत्यः जुयाच्वपि मिसातय्सं द्यःयात थिइके मज्यूगु चलन दु। द्यःपाला जुयाच्वपिं पान्जुपिंत सुनां थिल धासा म्वल्हुया हानं निंछिं यायमागु जुल।

बुंगद्यःयागु नित्य कर्मया ज्या गुम्ह पान्जु च्वन वंहे यायमागु जुल। द्यः देगलय् जुल धासा बाछिया छम्ह भ्वलाक पान्जु हिलेमागु चलन न्हापानिसें चले जुयाच्वंगु जुल।

करुणामय धका बुंगद्यःया सेवा शुद्ध मनं सुनांयाइ वयात स्कन्ध, क्लेश, मृत्यु व शत्रुया भयया नापं मारं तकनं थियमफइगु धयातल। हाकनं जन्म जुइम्वागु निरोधयागु शुन्यता ज्ञान दइगु व निर्वाणया लँय् थ्यंकेगु ज्ञान तकनं दइगु विश्वास यानातगु दु। बुंगद्यःयागु छक्व जक जूसां दर्शन याइम्हसितहे सुथां लाइगु धयातगु दु।

द्यःपिं मध्ये द्यः जुयाच्वंम्ह करुणामयया मिखां जगत उद्धार पाखे स्वयाच्वंगुलिं वसपोलयात भ्कीसंनं गुलि फत उलिहे भिंगु मतीनं लुमंकेमागु धया तगु दु। वसपोलं थीथी भक्तजनपिंत उमिगु मनया खँ स्वया वरदान बिया वयाच्वंगु खँत यक्व कनातगु दु।

बुंगद्यःया रथ सेवा वइपिनि जाह्वला पिसालेकुन्हु यलया तबहालय् ल्हापं तया भ्वय् नयेगु तकनं याना वयाच्वन। अले सँल्हु पतिकं बुगद्यःयागु पुजायाना स्तोत्र ब्वनेगु गुठीत दयकातगु दु। देव, मनुष्य, असुर, सिद्ध, गन्धर्व, नाग,यक्ष, कुमाण्डा, किन्नर, गरुड, हरिहर, शक्त व ब्रम्हपिंसं तकनं करुणामय धका बुंगम्ह लोकेश्वरयागु पुजा व सेवा भक्ति याना मुक्त जुइगु यानावयाच्वगु थीथी किंवदन्तीत दु।

बुंगद्यःया साइट पुजात

बुँगद्यःयात परम्परा कथं साइट स्वया यायमागु थीथी ज्यात दु। साइटय् पुजा याना साइटय्हे यायमागु ज्या थौं तकनं याना वयाच्वंगु दु। साइट स्वयगु ज्या यलया प्यम्ह ज्योतिषपिंसं याइगु खः। थ्वया निर्तिं न्हापां दिन स्वइ अले ई भिंगु लाः मलाः स्वइ। थ्वयात साइट स्वयगु धयातल। गुगु तिथिइ छु याइगु परम्परा दु उगु दिनय् गुगु भिंगु ई दुवाला स्वयगु वा दसि बिया च्वया बियमागु दिं स्वयगु धका माने यानातगु दु। ज्योतिष्यतय्सं राष्ट्र व जनतायात हित जुइगुकथं व छुंनं बिध्न मजुइगुकथं ई स्वया मबिल धासा उकियागु पाखें बामलागु लिच्वलाइ धयगु विश्वास यानातगु दु।

बुंगद्यःयागु थीथी पर्वया ज्या मध्ये सलान पुजा, चा पुजा, यचिं पुजा, पीठ पुजाया नापं दिल्ला पुजानं भिंगु ई कया यायमागु जुयाच्वन। छु ज्या सुनां यायगु व सु सु सतेमागु दिं व ई स्वयाहे याइगुलिं बुंगद्यःया परम्पराया ज्या धयातल। इलय् ब्यलय् यायमागु ज्या कःघायगु व ज्यायाइपिं मुंकेगु निर्तिं जक मखु मागु दां दुकायगु व पिकायगु निर्तिंनं गुठी अड्डा धका दयकातल। बुंगद्यःया थीथी ज्या चले यायत माक्व आयस्ता लिच्छवीकालय्हे तयातगु व रकमीतय्त तलव सरह बुँ बियातगु खः। बुंगद्यःयागु ज्याय् सुनां लोभ तया मखुगु ज्यायात धासा वयात बिध्न जुया क्यनिइगु विश्वास यानातगु दु। उकिं बुंगद्यःया ज्या धर्म चित्तं यायमागु धयातल।

सलान पुजा

बुंगद्यः बुंगया देगलय् च्वना बिज्याइबलय् वसपोलया रक्षक जुयाच्वंपिं द्यःपिं मध्ये महाकालनं खः धका क्यनातगु दु। अन बुंगद्यःया देगःया देपापाखे न्ह्यःने महाकाल

द्यःयागु चिग्वःगु देगः छग्वःदु , गुकिइ उम्ह द्यः स्वनातगु दु । आचार्य व जजमान च्वना उम्ह महाकालयागु पुजा यायधुंका बुंगद्यःया देगः ल्यूने तग्वगु देगलय् च्वंम्ह ह्यगृव भैरवयागु पुजा याइ । थ्व निम्ह द्यःया पुजायात सलान मण्डः पुजा धयातल ।

बुंगद्यःयागु रथ याःया नितिं सुचं कथं महाकाल व हय्गृव भैरवयागु सलान मण्डलय् याइकुन्हु पुजा क्वचाय धुंका आचार्य, जजमान व कजिः (कर्ता) पिंसं बुंगद्यःया स्वीनिम्ह पान्जु व स्वसः थ्याः वन्देजुपिंत प्रज्ञा ब्वँ बियमागु यानातल । बुंगद्यःया संघया दुजःपिंत थ्याः वन्देजगु धाइगु खः ।

चा पुजा

बुगंद्यःया खिचाभू, ईभू व मेमेगु ज्यायात छु छु सामानत दयकेमागु दु व थलबल मागु दु अज्यागु दक्व दयकेगु ज्या न्ह्याकेगुया नितिं चा ग्वाराचिना ब्वथयगु व उकियात पुजा यायगुयात चा पुजा धका धयातगु खः । थ्व चा पुजाया नितिं भिंगु दिं व ई स्वयमागु यानातल ।

बुंगद्यःया नितिं मामागु थलबल दयकेगु थाय् यलया नौदो गणपति नापसं खः । पाचा, धपचा, ग्वपचा, ईघः, ब्रम्हक्वँ, गणपतिक्वँ, नांचा, इवि व मेमेगु थलबल उगु थासये् कुम्हातय्सं दयकेमागु परम्परा चले जुया वयाच्वंगु जुल । उगु पुजायात चा पुजा धका क्वचायके धुनकि आचार्य, जजमान, पालाः व गुठीयारत च्वना समयबजि नयगु याइ । बहनिइ गुठीयारत मुना भ्वय् नइ । थौं म्हिगः ब्रम्हक्वं वहयागु दयकिधुंकल धाःसा मेमेगु सामानतनं वह, ली व सिजःयागु दयकेगु धुंकल । गुकिं याना चा यागु थलबल म्वाकाहल । परम्परागत पुजा धाःसा याना वयाच्वंगु दु ।

यचिं पुजा

बुंगद्यःया यचिं पुजा धइगु पान्जुपिं व स्वसः थ्याः बन्देजुपिनिगु छेँय् तकन शुद्धि यायगु छगू पुजा खः ।

यचिं पुजा कुन्हु बुंगद्यःया जजमान च्वनिइम्हं वागमती वना म्वल्हुया निंछिं यायमागुया नापं वागमती, न्हवं गाः, नखु खुसि व बुंगया तवाहाया ल्वहं हितिया लः हया कलशं थापना याना पुजा यायगु याइ ।

उगु कलश करुणामययाथाय् तया होम यायगु व बुंगया रथ ख्यलय् च्वंगु जोगाम्वरया पीठय्नं होम यायगु याइ । थन होमयाना च्वनिइबलय् ह्यगृव भैरवं लिफः स्वइगु साइटय् हाकुम्ह दुगु भोग बियमागु चलन दयकातल । उगु पुजा मेपिंसं स्वयमज्यूगु व कर्ता (धर्म कवःयाम्ह) जक च्वना यायमागु धयातल । अन भोग बियातम्ह हाकुम्ह दुगुया ला पीठया होमय् हया दुइमागु परम्परा दु । उगु दुगु स्याइम्ह बुंगद्यःया सुवाहे जुइमागु जुल ।

प्यंगू तीर्थया लः भापायाना कलश थापना यायधुंका कलशया लः यचिं धका पान्जु व थ्याःबन्देजुपिंत इनेगु याइ । वहे यचिं लः थःथःगु छ्येँय् ह्वलेगु याइ । गुकिं छ्येँय् शुद्धि जुया शान्ति जुइगु विश्वास यानातगु दु । यचिं पुजाया मू मनूत आचार्य, कर्ता, जजमान व सुवा धयातगु दु ।

पीठ पुजा

बुंगद्यःया रथयाः गन गन जुइगु व गुगु लँ छ्यलेगु खः अन छुनं विघ्न व भय मदयमा धका शान्तिया नितिं याइगु पुजायात पीठ पुजा धाइगु खः । थ्वहे भ्वलय् बुंगद्यःया याः न्याइगु थाय् पतिकं भक्तितया की तायगु कथं पुजा याइगु जुल । थुकिया अर्थ थाय्थाय्यागु पीठ थना तयगु व रथयाः बलय् विघ्न मवयकेगु जुल । बुंगद्यःया नितिं छ्यलातगु पीठत जोगाम्बरपीठ धाइगु खः । बुंगद्यःया रथयाः गन गन न्याइगु खः अन अन च्वंगु पीठयातनं जोगाम्बर पीठ कथंहे माने यानातल । कुरुवालय् च्वंगु पीठ ल्वहं स्वाना ल्वहंतं चाहुइका अबलेहे दयकातगु जुल, गबले अन च्वना बुंगद्यः साधन यात । नापं इलय् व्यलय् अन ज्याय् वनेत च्वनेगु थाय् धका सतः दयकातगु जुल ।

बुंगद्यःया रथ याः न्ह्यव याःन्याइगु थाय्पतिकं पीठ धकाहे पुजा यायत आचार्य, पान्जु, जनजमान व सुवापिं जाना वनिइगु खः । बुंगद्यःया रथ ख्यलय् च्वंगु पीठयात मूलगु पीठ कथं न्हापालाक पुजा याइ । अनं लिपा बुंगया मण्ड फलचा, ग्वाखच्वः, नख्खु, कयगुख्यः, यवलाख्यः, पुलच्वः, गावाहा, नुगः, लगंख्यःया माइ सिमा, थति व जाव्हलाख्यलय् च्वंगु पीठ पुजा याइ । अनंलि भनिमण्ड, केगुख्यः वना बुंगद्यःया पीठय्हे भ्वलाक पुजायाइगु जुल । थ्व पुजा दच्छिया छक्वः यायगु यानातल । थुगु पुजा वलकि बुंगद्यःया याः थ्यंकःवल, मामागु ज्वरे याःसानं जिल धका वाःचायका हइ ।

दिल्ला पुजा

बुंगद्यःयातनं दिल्ला द्यः मागु कथं दिल्ला द्यः हयगु यानातल । कछलागा औंसि कुन्हु कुरुवालय् वना कलशय् दिल्ला द्यः लाना हयगु ज्या दिल्लाध्व पारु कुन्हु याइगु खः । कुरुवालं कलश मलिंनीनं ज्वना वया बुंगद्यःया थासय् ह्या बिइ । गुकिं याना सकसितं भिनिइगु धयातल ।

ज्योतिष्ययाके साइट कया यायमागु ज्या मेमेगुनं दयेफु तर, अप्वः याना चलन चल्तीगु धका छ्यलाच्वंगु जक थथे खने दयाच्वंगु जुल ।

बुंगद्यः रथय् च्वंतलेया पुजा

गन बुंगद्यः रथय् बिज्यात अन ३३ कोटी द्यःपिं वयाच्वनेमा धइगु कबुल दु धकाः धयातगु दु । उकिं बुंगद्यः रथय् बिज्यासांनिसें रथया याः क्वचायका बुंगया तवहाया

देगलय् मच्वंतले शान्ति कामना व ग्रह फायकेगुज्या रथय्हे यायगु यानातल । राष्ट्र व जनतायात छुंनं दुर्भिक्ष जुल वा बांमलागु ल्वय् पिहांवल धासानं शान्ति स्वस्तिया ज्या बुंगद्यःया रथय्हे जुयमागु यानातल ।

शान्ति पुजाया कामना छगू सत्व पुजा खः । थ्व पुजा बुंगद्यः न्ह्यागु थासय् च्वंसानं यायज्यू, थुकिया पुण्य सकसित दइ धका विश्वास यानातल । राष्ट्र व जनताया निर्ति सुमंगल जुइमा धका न्हापा यक्व तःतःधंगु लक्ष्य होम व शान्ति स्वस्ति यायधुंकूगु खनेदु । अथेहे रथयाःया पाखें छुं नं विध्व मवयमाः, द्वंगु क्षमा जुयमाः धका पुजायायगुनं यानातल । इलय् व्यलय् जुइगु विध्नतपाखें छुंनं कोपया भय मवयमा धका क्षमा पुजा याइगु चलन दुगु जुयाच्वन ।

घःचाः पुजा

रथय् बुंगद्यः तयधुनकि ३३ कोटि देवदेवीपिं वहे रथय् च्वनेगु याइ । अथेहे रथ न्ह्याकेमागु प्यचा घचालय्नं प्यम्ह भैरव वयाच्वनिइ धइगु विश्वास यानातगु दु । उगु प्यचा घःचायातनं बुंगद्यः रथय तइकुन्ह पुजा याना भ्याचा छम्ह वली बिइगु याइ । थ्व पुजा बुंगद्यःया घः कूतय्सं थगु जीवनयात रक्षा यायमा धका भाःपिया याइगु जुयाच्वन ।

बौ पुजा

बुंगद्यःयागु रथ याः गावहा व नुगः याःक्वचायका लगंख्यया माइसिमापाखे हया दिके धुन कि कन्हय् कुन्हु बहनिइ व चान्हय् लाकालि रथया घःचायात बली बिया पुजा याइ । थ्व पुजायात महावलि धका बौ बिइगु धयातल । थुगु बौ पुजाय्नं भ्याचा व म्ये प्यचा घःचालय्नं हिम्हुइका स्याइगु जुल । थुज्वःगु हिंसा कर्म बुंगद्यःनं खनिइ धका द्यःयात गां त्वपुया तयमागु जुल ।

थुगु बौ पुजा क्वमचायकं बुंगद्यःयाथाय् देके चायके मज्यूगु नियम दु ।

न्हापा न्हापा बुंगद्यः सालाहइबलय् गनं प्यकालंय् थात धासा अनच्वंम्ह भैरव शान्त यायगु धकान घःचालय् बौ बिइगु यानातल । अथे पुजा मयात धासा क्षयरोपति मचे जुइ धका धयातल । तर, अवलय् सन्ध्या इं जुलकि व च्वाम्व लुखा जःखः खालकि बुंगद्यःयागु रथ साले मज्यू धइगु विश्वास यानातगु जुल । थौं म्हिगः बहनिइनं सालेगु यानाहल ।

क्षमा पुजा

बुंगद्यः रथय् तयधुंका भुखाय् ब्वल धासा प्यन्हु तक द्यःया रथ साले मज्यूगु न्हापायागु चलन जुल । थौं म्हिगः भुखाय्ब्वल धासानं ब्रम्हुतसं क्षमा पुजायाना सालेगु यानाहल ।

अथेहे थति त्वालं जाव्हलाख्यलय द्यः पिसालेगु साइट स्वया प्यन्हुया दुने भूखाय् ब्वल धासान हाकनं साइट स्वयमागु न्हापायागु चलन जुल । द्यः पिसाले कुन्हुहे भुखाय् ब्वल धासानं शान्ति यायगु धका क्षमा पुजायाना प्यन्हु लिपा जक द्यः सालेगु चलन जुयाच्वंगु जुल । थौं म्हिग अज्याःगु लिछ्याय मागु ज्या मयासे शान्ति धका क्षमापुजा जक याना सालेगु यानाहल ।

आपत विपत पुजा

राष्ट्र, जनता व जुजुयात छुंनं आपत विपत वल धासा बुंगद्यःयाथाय् सत्व पुजा अथवा होम यायगु न्हापा चलन दुगु धयातल । थौं म्हिग अज्यागु पुजा मयागु व थितित तनावंगु अप्वःसिनं बय्बय् यानाच्वंगु दु ।

बौं तयगु चलन

बुंगद्यः रथय् च्वंतले सुयातनं पुना हल धासा रथया धंमाय् बौ तयगु यानातल । धौभ्यगः छ्गवलय् ला, हि, कलिहः लाभा, मलता, च्वका बजि, हाकु मुस्या, हाकु माय तया धुपाय् व मत च्याकाः ल्वगियात फायका धंमाय् बौ तयाबिल धासा पुना हगु दोष तना वनिइगु विश्वास यानातगु दु । अज्यागु दोष धइगु देवदेवी, नाग, भूत, प्रेत, किन्नरी आदिपिंसं पुना हइगुयात धाइ । थुगुं चलन यलया नगर क्षेत्रय् च्वंपिंसं छ्यला वयाच्वंगु दु ।

लसता पुजा

भक्तजनपिंसं थःथःगु लसता कथं मत छ्वयकेगु, ब्रत च्वनेगु, न्यायकेगु व तःतधंगु पुजा याइगुयात लसता पुजा धयातल । उगु पुजाय् छेंया जःपिं व थःथिति इष्टमित्रपिंत स्वाकातगु खनेदु ।

बुंगद्यःया काहा बाजं

धर्मया सः थ्वयका संसारयात सुचं बिइगुनिसें सुखय् लसता व दुःखय् शोकया सः पिज्वयकेगु गुगुंन बाजँ दुसा व खः काहा बाजं । थ्व काहा बाजं बुंगद्यःया थीथी पर्वय् जक मखु बुंगद्यः रथय् तयाः यायमागु याः व रथ सालेगु इलय्नं छ्यला तगु दु ।

बुंगद्यःयाथाय् काहा बाजं पुइगुया नापं खिंचा थानाः भुस्याः थायगु चलन न्हापांनिसे दु । काहा पुइगु खिंचा थाना भुस्याः थायगु अवस्था स्वया जक यायमागु जुल । अनित्य, दुःख व अनात्मयागु भावनायाना बुंगद्यःया न्हवंबलय् काहा पुइ मागु जुलधासा रथ सालिइबलय् धर्म दून्दुभीया भावनां पुइमागु जुल । अथेहे न्हवं कुन्हु चान्हय् बुंगद्यःवं प्राण तोतूगु कथं आरती पुइमागु जुल । थ्व अनात्माया भावना जुल ।

बुगद्य:यात आव्हान यायगु, थीथी द्यःपिन्त बलि बियगु, सुचं बियगु व मेमेगु ज्याय्नं काहा पुइकेमागु व खिंचा थाय मागु यानातगु दु । भिंगु संस्कारय् भिंगुहे व मभिंगु संस्कारय् दुःखयागु लय तया काहा पुइगु खः ।

मनुष्य लोकय् जूगु बुंगद्यःयागु थीथी पर्व व रथयाः यागु खँ स्वर्गय् व पातालय् थ्यंकेगु धका काहा पुइमागु चलन दयकातगु खः । काहायागु सः वहे छता जक खने दुसां भावना व तालया सः अनेक दु । निम्ह, स्वम्ह, प्यम्ह, न्याम्ह च्वना पुइगु काहा बाजंया सः तायदत कि गन छु जुल धका न्हाय्पं ताहायाना न्यनेगु चलन न्हापानिसे दु ।

देव, मनुष्य, यक्ष, दैत्य, राक्षस, गन्धर्व, किन्नर, गरुड आदिया मंकाःम्ह द्यः बुंगम्ह लोकेश्वरयागु छुंनं ज्या यायमाल, यायत्यल, यात वा ज्या क्वचाल धका सकसित न्यंकेगु कनेगु ज्या काहा पुया याइ धइगु विश्वास यानातगु दु । जाग्रत, स्वप्न व सुष्माय् लानाच्वंपिं गुलिनं प्राणीपिं दु उपिं दक्वसित इलय्हे पुण्य संचय याना निर्वाणय् वनेगु स्व धका सुचं बिइगु निंति काहाहे पुइकेमा धयातगु दु ।

उज्वगु शुभ कर्मया नितिं तकनं छ्यला वयाच्वंगु काहा बाजं व खिंचा थाइम्ह व भुस्याःचा थाइम्हसियागु निर्ति न्हापांनिसे आयस्ता तयातगु विश्वास यानातगु दु । तर इलय् व्यलय् न्ह्यानावंगु व परम्परा चले याय्‌गुपाखे कुतः मयागुलिं गबलें गबलें संकटनं वयाच्वंगु न्यनेदु ।

हिलावंगु ई कथं थौं म्हिगः विदेशी बाजंत थानाः न्ह्याईपुकेगु तकनं याना वयाच्वन । न्ह्यागु जूसां नं बुंगद्यःयागु सेवायाना मेवा लायगु भक्तजनपिन्सं कुतः याना वयाच्वंगु दु । बुंगद्यःयाथाय् थाइगु दाफा भजन दुनेनं न्हुन्हूगु बाजंत तया चले यायगु यानाहल ।

न्ह्यागु न्ह्याथेहे जुसानं बुंगद्यःया थीथी पर्व व रथ सालिइगु इलय् काहा पुइके मागु परम्परा न्हंकेमज्यू धका धयाच्वंपिं यक्व दु । नेपालया आदि कालनिसें लोकय् न्यंकेगु साधन काहा बाजा जकहे खः धका धयातगु दु ।

बुंगद्यःया यःगु धिमे बाजं

बुगद्यःया इच्छा छु खः ? गथे खः सुनां धायमफु । वसपोलयात सुनानं मभिंगु मतिइतया मज्यूगु ज्या सुनां याइ वा याकिइ वयात दच्छिया दुने गज्यागु फलबिइमागु खः वयागु व्दपं स्वया भोग याकिइ धइगु न्हापांनिसें उप्वःसिनं धयातगु दु । स्वीस्वंगू कोटीया देविदेवतापिं जाना रक्षा याना तम्ह बुंगद्यःवं सुनां छु मतिइ तइ व तकनं थुइका च्वनाबिज्याइ धइगु खँ सकसिनं छप्वाः म्हुतुं धइथें माने यानातगु दु ।

भिंगु या:म्हेसित थुगु जन्मय व मेगु जन्मय नितांसनं पुण्य फल दइगु जुइ धासा मभिंगु याम्हेसित थुगु जन्मय् आत्मा डाहा जुया मेगु जन्मय् दु:खी जुइ धका धयातगु दु। तर मचायक व मसिइक याइम्हसित वसपोलं क्षमा बिइ धाइ । लोकया कल्याण यानाच्वना बिज्याम्ह बुंगद्य: दतले नयगु निर्तिं नेपाल अन्नया धुकू जुया च्वनिइ धइगु विश्वास याना वयाच्वंगु दु।

न्हापा छगू दँयु अप्व: सिनं भिगु कुशल धर्म तोता मनूत अकुशल धर्मय् वनेगु यागुया कारणं आकाशं वा गायत तकनं थाकुल । इलय् वा पियगु ज्यायाय मखना सकसिनं दु:ख तायकाच्वंगु थुइका वसपोल बुंगद्य: ज्याथ:म्ह ज्यापु जुया वा मवसांनं वा पिइगु या धका धा: जुल । उगु खँ न्यना अप्व:सिनं वा पियगु यात । तर छम्हसिनं ल: मदुगु बुँइ वा पिना लगला सइ धका वसपोलयात न्यंकल । अवले वयात सकसियां वा सइ वाया दुने जाकि दइ छन्त जक लगला सइ, धइथे पिना ला स्व धका धाल । तमं तमं लगलाजा सइ धका वा पिउम्हसिया जक लगला सल मेपिनि वाहे सल धका धयातगुनं न्यनेदु । उकिं बुँज्या याइपिं अप्व: मनूतसें बुंगद्य:यागु भक्तिभाव यानाच्वनेगु यात ।

मनं भक्तिभाव याना स्वल धासा न्ह्यागुथासय्नं लुया वइम्ह बुंगद्य: धका वसपोलयागु रथया:या भ्वलय् यलया ज्यापुत्वा:हे जाना थ:थ:गु लगाया या: न्यायकेत धिमे व भुस्या: थाना प्याखं हुला द्य: सालेगु धका रथ सालेगु याना वयाच्वन । बुंगद्य: रथय् च्वनाबिज्यातले दाफा भजन याना वसपोलयागु सेवा याना वया च्वन । भुजाया: कुन्हु त्वा:हे जाना: दाफा थाना व धिमे बाजं थाना बुंगद्य:याथाय् पुजा वनेगु यानातल ।

बुंगद्य:या इच्छा ख:, गबलें रथ सालिइगु इलय् भिम्ह नीम्ह जक च्वना रथया खिप:जक तप्यंकूसानं रथ हुसुसुसुं न्ह्यांवनिइगु व गबलें सच्छि निस:म्ह मनूत च्वना सा:सा नं इकिधिकि तकहे मसनिइगु वल छयलधासा रथहे क्वदलिगु जुयाच्वन ।

वसपोलया इच्छा मदयक सालधासा छतानं छता विघ्न जुइगु जकमखु छुं म्वागु रथ छथुंहे क्व: तकनं दलिइगु जुयाच्वन । बुंगद्य: सालेत यलया ज्यापुत्यगु धिमें बाजं व प्याखं मदयक सालेगुनं छगू विघ्न धका धयातगु दु । गुलसिनं बुंगद्य:या य:गु बाजं मध्ये धिमे व भुस्या: ख: अले थ्वया तालय् हुलिइगु प्याखं ख: धका मानय् यानातगु दु ।

बुंगद्य:या रथ गन गन सालेमागु ख: अन अन धिमे बाजं मा: धइगु चलन बुंगद्य:या रथ सालेगु चलन वसांनिसें छ्यलातगु जुल । बुंगद्य:यागु सेवायासा वसपोलं मेवाबिइ धइगु उखानजक दुगु मखु भक्तजनपिन्त अभयवर बिया बिज्याना च्वंम्ह बुंगद्य: मन्त कि नेपालय् ल्हा: व म्हुतु चूलाकेत अवसर मदइ धइगु तकनं विश्वास याना वयाच्वंपिं मनूतसें बुंगद्य:यात नित्य लुमंका च्वनेगु याना तल ।

जगत प्राणीपिनिगु निर्तिं गति कया अभयवर बियाच्वंम्ह करुणामय, भक्तजन लोकपिनिगु प्रतिपालजन यानाच्वंम्ह लोकनाथ अथेहे लोकया य:म्ह द्य: लोकेश्वर धका

मानेयाना तम्ह बुंगद्यःयात सुथय् दनेसातकि लुमंकेगुनं धर्मया खं खः धका सकसिनं नाला कयाच्वंगु दु ।

करुणामय, लोकनाथ व लोकेश्वरया नां दुम्ह बुंगद्यःयात लय्तायकेगु कथं धिमे व भुस्याः थाना प्याखं हुला क्यनेगु चलन बुंगद्यःया अस्तित्व वसांनिसेंयागु खः धका धया तल ।

धिमेबाजं व प्याखं स्वनिगलया आदिवासीपिनिगु खः । ज्यापुतय्गु मंकाः गुठी व त्वाःपतिकं धिमेबाजं दु । उगु धिमेबाजं बुंगद्यःया रथ सालेत दुथ्याका तगु दु । थ्वहे कथं बुंगद्यःया रथ याः बलय् फयांफक्व अप्वः धिमे बाजं छ्यलेगु याना वयाच्वन । थ्व बाजंयात जनतायागु बाजं वा लोक बाजं धका माने याना तल ।

बुंगद्यःया याः व लाय्कूया तरवार

दच्छिया छक्वः बुंगद्यःया रथयाः (जात्रा) वइ । याः त्यलकि रथ दयकिइ । याः क्वचालकि रथ स्यंकिइ । लिपायात ज्या काय्ज्यू धका ल्यंका तयमज्यूगु चलन दु । थाय् थासय् जुइगु याःया नितिं रथ सालेगु याइ । तर रथ सालेत लाय्कूया तरवार न्वँवाः (साक्षी) तयमागु चलन दु । बुंगद्यःयागु रथ सालेत लायकूया तरवार बुंगद्यःया रथय् धस्वाकेगु याना तल । तरवार लितयंकल कि रथ साले मज्यूगु धयातल ।

बुंगद्यःया रथ सालेगु चलन दयकूम्ह लिच्छवि जुजु वरदेवया लाय्कू यलया भतापोलय् खः धका धयातगु दु । अथे खसां बुंगद्यःया रथ सालेत जुजु नरेन्द्र देवयागु तरवार न्हापा हयमागु चलन जुल । लिच्छवि राज्य न्हनां वंकानं जुजु नरेन्द्र देवयागु तरवार धका ख्वपंनिसें बुंगद्यःया रथ सालेत हयमागु धाइ । लिच्छवि जुजु जयकामदेव निसन्तान जुया लिच्छवि राज्य न्ह्नेवं विशाल नेपालनं कुचा कुचा दला वन । लिच्छवित न्हंगु राज्यचले यायेत नक्वाःया थकू भाष्कर देव वर्मा जुजु जुल । नक्वाःया थकू जुजुपिं मध्ये दकलय् लिपा रुद्रदेव जुजु जूगु जुल । थनंलि अर्जुन मल्लतक ल्वाकःब्वाकःगु राज्य जुल । अनंलि लहिना जिचाभाजु तिरहुते जयस्थिति मल्ल सुनानं मसिइक जुजु जुल । लिपा थ्व खँ भोर जुसेंलि अर्जुन मल्लयात कुना बिल ।

नक्वाःया थकू जुजुपिं ख्वपय् च्वनाहे राज्य याइपिं जूगुलिं जयस्थिति मल्ल लिपा यक्ष मल्लं तक ख्वपहे राजधानीकथं माने यानांतल । अवलेनं लिच्छवि जुजु नरेन्द्रदेवयागु तरवार सुरक्षित याना बुंगद्यःयागु थीथी पर्वत न्ह्याकेत हयगु याना तल । विशाल राज्ययात कःधाय मफुपिं जुया यक्ष मल्ल जुजु जुसेंलि यैं, यल व ख्वप थः कायपिन्त अंशकथं इना बिल । गुकिंयाना राष्ट्रिय एकता दुने अनेकता वल । यलय् सिद्धि नरसिंह जुजुया लिपा श्रीनिवास मल्ल जुजु जुल । थुम्हसिनं ख्वपयागु तरवार हया च्वनेगु भमार जुया बुंगद्यःयागु रथ याः, न्हवं व बिचाः पुजाया नितिं थगुहे तरवार यंकेमागु चलन दयका बिल । बुंगद्यःया नामाकरण व रथय् तयगु बाहेक मेगुइलय् जुजु नरेन्द्र देवया तरवार म्वागु यानाबिल ।

बुंगया देगलं यलया देगलय् बुंगद्यः हयत, बुंगद्यःया न्हवं यायत, बुंगद्यः रथय् यंकेत, बुंगद्यः सायकेत, बुंगद्यःया रथय बौविइयत, बुंगद्यःयात नैक्यालं लुइत, बुंगद्यःया प्वाकलं क्यनेत, बुंगद्यः रथं लिकया बुंगया देगलय् तययंकेत व प्यन्हु कुन्हु विचा पुजा यायत यलयागु तरवार जक यंकेगु परम्परा यलया जुजु श्रीनिवास मल्लं चले यागु जुल । लाय्कुलिं तरवार पितहयगु व लित यंकेगु नितिं सम्मानया चलननं दयका बिल । उगु चलन कथं तरवार पाछाइम्हेसित लाय्कू कुसां कुइके मागु, प्यम्ह महाजु पाः च्वनेमागु जुल । उगु तरवार गन यन अन गुजरतिं बाजं थाके मागु जुल । गुजरति बाजंया नियम कथं म्वालि पुइपिंइ स्वम्ह, बमूचा थाइम्ह छम्ह व धलक थाइम्ह छम्ह मागु जुल । थुमिसं याम कथंया म्यें पुइगु व बाजं थायगु याना वयाच्वन । थ्वयात तरवारयागु सम्मान धका धयातल ।

गोरखाया जुजु पृथ्वीनारायण शाहनं स्वनिगल हय्कया त्याके धुंका गुरुजुया पल्टन धका छथ्व मांजुत बुंगद्यःया न्हवं यायत, बुंगद्यः बुंग यलय् हयत, बुंगद्यःयात रथय् तयत, रथ सालेत व रथं लिकया बुंगया देगलय् तयतनं गुरुजुया पल्टन मागु याना विल ।

उगु पल्टनं यल लाय्कूया तरवार नापनापं बुंगद्यःयाथाय् वने मागु व वयेमागु यानातल । थ्व तरवारयागु सुरक्षाया नितिं धयातगु दु । अथेहे गुरुजुया पल्टन बुंगद्यःया थासय् थ्यन कि स्वस्ति ब्वनां सलामी देछ्वयगु याना तल । बुंगद्यः बुंगया देगलं लिकाल, यलया देगलय् तल, न्हवं यायत देगलं लिकाल, न्हवंयात, बुंगद्यः रथय् तल, बुंगद्यःया रथ साल, याः न्यायकल, रथं बुंगद्यः लिकाल, बुंगद्यः बुंगया देगलय् तल धासा निथुया ल्याखं तोप तयमागु चलन पृथ्वीनारायण शाहनं चले यागु जुल ।

लिच्छवि जुजु नरेन्द्रदेवया पालंनिसें यलया जुजु श्रीनिवास मल्लयागु पालय् तक लायकूया तरवार मयंकं छुंनं याय मज्यू धका गुलि नियम दयका तल उलि थौं तक नं 'बाम्ह सिइ बाम्ह म्वाः' कथं चले जुयाच्वंगु जुयाच्वन । गुरुजुया पल्टनयागु खँ स्वसांनं न्हापा वडा गुरुजुया छयेँनिसें बाजं थाना यलया लाय्कू तक वयमागु तर थौंम्हिगः मोटर गया वइगु जुल । गुजरति बाजं ज्वः मखागु जुल । करबरं छपु म्वालि पुइका ज्या चले यानाच्वन ।

बुंगद्यःया आयस्ता

श्रीश्रीश्री लोकेश्वर बुंगम्ह लोकेश्वर, लोकनाथ, आर्यावलोकितेश्वर प्रतिष्ठापना जुसांनिसें वसपोलयागु सेवा भक्ति याना शक्तिइ च्वनेगु व थःगु देहया लिपा सुगति, मोक्ष व निर्वाण तकनं चूलाकेगु श्रीफलया नितिं लिच्छवि जुजु नरेन्द्र देवया पालय्हे वसपोलया नामं आपालं आयस्ता धका बुँ तया थकुगु जुल । अथेहे लिच्छवि जुजु वरदेवं वसपोल बुंगद्यःयागु कर्मकाण्डया नापं रथ दयका याः चले याये्गु व भिंनिदँय् छक्वः बुँगनिसे रथ साला हया यलया थाय्थासय्यागु याः क्वचायका बुगय् सालायंका याः क्वचायकेगु निंति

छगू छगू ज्या याइपिंत छगू छगू आयस्ता धका बुँ इना बियाथकल । बुंगद्यःयागु ज्या यायबलय् सुनानं लोभ पाप याय म्वालेमा, ज्या स्वया नयगु चूलायमा धका बुँ इना बियातगु कथं सकसिनं थःथःपिंसं यायमागु ज्या इलय्हे यायगु यानाच्वन ।

बुंगद्यःया ज्या खँय् च्वनाच्वंपिं गुलिनं रकमीत दु, उपिं दक्वसिया आत्मासन्तोष यायगु कथं आयस्ता बिया थीथीज्या कया बुंगद्यःयागु थीथी पर्व चलेयायगु यानातगुलिं रथ दयकेगु नितिंनं मामागु ज्यायात ल्वगुकथं आयस्ता बिया ज्या कायगु यानातल । अन्नया द्यः करुणामय धका बुंगम्ह लोकेश्वरयात थःगु चित्तभिंका फयांफक्व बांलागु भावनां सेवा यानाच्वंगु बांलक खनेदु । बुंगद्यःया सलंसः रकमीतय्त द्वलंद्वः बुं बिया ज्या कायगु वा याकेगु लिच्छविकालयागु चलन लोकंह्वागु धका मानेयाना तगुजुल । अबले अन्न स्वयांनं ध्यबा थिकेगु जुया दांछिया न्याफा जाकि लागु जुल धइगु धापु दु ।

अष्ट महाभय व लिपा वइगु भय हरण याइम्ह सत्व प्राणी दक्वसित दुर्गतिंमुक्त याना षट्गतिं तरेयाना मोक्ष बिइम्ह अरुण वर्णया देह जुया अभयवर बियाच्वंम्ह करुणामय बुंगम्ह लोकेश्वरयागु सेवा फुम्हसिनं फुगुकथं यानातगु जुल । उकिं वसपोलया सेवा सदां यायगु वा यानाच्वनेगु भावं मेमेपिन्सनं आपालं बुँ छाया थकूगु खनेदु । इताः मत छायगुनिसें इताः वाइम्हसितनं बुँ बिया ज्या याकातल धासा मेमेगु ज्याया नितिं आयस्ताया कथं बुँ बिइगु स्वभाविकहे जुल । बुंगद्यःया ज्या सुनानं सितिकं यायेम्वागु गुगु व्यवस्था यानातल, वयात सुनानं कुथ्यनेथाय् मदु । नय त्वने दत कि धर्म चित्त दइ धयातल ।

बुंगद्यः धाल कि वसपोल न्वँवाःद्यः धका सकसिनं दुनुगुलंनिसें श्रद्धा व भक्ति तया फुम्हं फुगुकथं सेवा यानाच्वन । बुंगद्यःया स्वसः बन्देजुपिं मध्ये स्वीनिम्ह पान्जुया खान्कीया व्यवस्था तकनं लीलाम यानाबिइगु यानातल । बुंगद्यःया पान्जु संघय् थकालि क्वकालिया ल्याः यानातल । थ्व चलन सुयागु पालंनिसे छ्यलातगु खः धइगु सिइमदु । पान्जुया भ्व संघया थकालि निसें वयमाःगु खः ।

बुंगद्यःया आयस्ता रण बहादुर शाहया पालय् छक्वः हरणयागु तर लिपा कोप जुया लित बिल धइगु पान्जुपिंसं कनातगु दु । थनंलि बुंगद्यःया सिबः (सम्पत्ति) निसें आय्स्ता तकनं ल्वाकःब्वाकः जुया वगुया नापं लोभी व पापी दुहां वना बुलुहुं थीतिरीति स्यंकेगु याना हल धका अप्वःसिनं बय्बय् याना थकूगु दु । थ्वहे कथं बुंगद्यःयागु परम्परा दुने बांमलागु प्रभाव लानावल । थुकिया लिच्वः देशय् कलह व उपद्रव थन्हाना वल ।

बुंगद्यःयागु परम्पराय् जुजु महेन्द्रया इलय् जूगु भूमि सुधारनं यक्व बांमलागु लिच्वः लाकल । राजगुठीइ दुथ्यागु बुंगद्यःयागु बुँहे मखु मखुगु कथं थःथःगु नामय् तया नय्गु यात धासा मेमेगु निजी गुठीयागु बुँ उम्हं नः थुम्हं नः मदयक नया तमि जुइगु यात । म्यादया दुने दसि मक्यंगु व महगु धाधां जालि फताहातय्सं बुंगद्यःयागु परम्परा चलेयायत तयातगु यक्वसियागु बुं नयाबिल । बुंगद्यःयागु सिब नम्हसिया भामखना बनि धइगु न्हापायागु विश्वासयात तोता लाक्वपाक्व याना तमि धायकेगु यापिंनं यकव

खनेदत। तर या:गु जक खने दु, भा: मखन धइगु उक्ति यक्वसित चूलागुनं न्यनेकने यात धा:सा लुया वया च्वंगु खने दु। बुंगद्य:यागु हिरा खुयान:म्ह हि ल्ह्वया सित धयातगु दु।

भिंनिदँ न्ह्यव: बुँइ द्वैध शासनया अन्त्य यायगु धका नियम दयकल। नापं बुंगद्य:या रकमीतय्त पुलेमागु आयस्ता गुठीयात पुलेगु धका रकमीयात ध्वांलाकल। रकमीयात चित्ततयगु धका गुठीं दां कया आयस्ताया बुँ दक्व मिइगु यात। रकमीतय्त आयस्ताया अन्न मविउसे दां बिइगु यात। थुकिंयाना चलेजुयाच्वंगु थितियात रकमीतसें तोता हल। छतानिता यायां यक्व परम्परा तनावन।

बुंगद्य:या नामं दयकातगु गुलिनं फलचा, सत व छेँ दु उकियागु न्ह्यधा: यायगु, दुना वंसा दयकेगु व इलय् व्यलय् पुजा यायगु, च्वनेगु याय्त तकनं आयस्ता धका तयातगु बुँ तकनं न्हंकूपिंनं दयावल। बुंगद्य:यागु धका दयका तगु फलचा, सत: व छेँ थ:थ:गु नामय् यापिं जक मदुगु मखु। अथेहे गुठी अड्डाय ल्वापुनं यक्व पिहाँ वगु जुल।

'धर्म याम्ह धर्मय् तनावनिइ पाप याम्ह पापय् तनावनिइ' धागुथें धर्म चित्तम्ह नय मखंसांनं आत्म सन्तोषी जुया सुख सियाच्वन। पाप याम्ह आत्म डाह जुया थ:थ:म्हं धिक्कार धाधां म्वायगु यानाच्वन धइगु न्यने दु। अष्ट महाभय मध्ये छता भयं कयका सिना दुर्गतिइ वनाच्वन धइगुनं न्यने दु।

बुंगद्य:यागु शेष नयमज्यू बरु थम्हं फक्व वसपोलयात छायगु उत्तम धइगु विश्वास यानाच्वपिं यक्व दु। बुंगद्य:यागु सिव(सम्पत्ति) हरण याम्ह रणबहादुर ग्याय्लाय् बुइका जुइमागुलिं हाकनं लितबिल धागुथें भिंनिदँ न्ह्यव बुंद्य:यागु थीथी रकम न्हंकूगु फलं राज्यय् उथल पुथल जुल।

बुंगद्य:यात सुनां मखुगुयाइ वा याकिइ वयात अथेहे फल बिइ धइगु खँ न्यना तगु दुसांनं छुहे जुइ धका हेपय् याइपिंत छु जुयाच्वंगु ख: दुवाला स्वयमागु दु।

बुंगद्य:यागु गुलिनं परम्परा न्हनावंगु दु दक्व मालास्वल धासा यक्व दयफु। न्हंगु न्हनावन धाधां दुगुनं न्हंका छ्वयगु खसा बुंगद्य:या पर्वत व रथ या: तकनं मदया वनिइ। राष्ट्र व जनताया न्ह्यागु हिउपा: वसानं बुंगद्य:यात म्हसिइका वसपोलयागु परम्परायात न्ह्याकातयगु नेपाल राष्ट्र व जनताया भाग्ययात म्वाकातयगु ख:।

बुंगद्य:या रथ दयकेत मागु सिँ, पौ व मेमेगु वस्तु कायत तकनं थाकुया वगु अवस्थायात बिचा यानास्वल धासा न्हापा न्हापाथेंतुं गुँयागु व्यवस्था याना मामागु सिँया सिमा पिइगु व पौमाँत पिइगु ग्वसा ग्वयमागु दु। बुंगद्य:या नामं गुँयागु लागा न्हापाथें दयका सुरक्षा याना तयमागु जुल।

बुंगद्य:यागु थी थी पर्व व दँयदसं जुइगु या:यात सदां चले यानातयगु नेपाल राष्ट्र व जनताया गौरवयागु खँ ख:।

बुंगद्यः व गुंला धर्म

नेपालय् बुंगद्यःया थापना जुसांनिसे बुंगद्यःया थासय् गुंला धर्मया परम्परा थगुहे पहलं न्ह्याकेगु यानातगु खनेदु । बुंगद्यः रथय् जुइमा वा बुंगया देगलय् जुइमा गुंलाज्वःछि थीथी ज्याभ्‌वः जुयाच्वनिइ ।

नयगु, त्वनेगु, पुनेगु, च्वनेगु, ल्वय् पनेगु धर्मया अर्थ थुइका ज्ञान लायगु नितिं बौद्ध धर्मकथं गुलाया महत्व ब्वलंका तगु दु । अति वर्षाया कारण छैं दुना वइगु, बुँइ बाली स्यनिइगु, गुं चलखं वनिइगु, लखय् वइपिं कीतसे अनेक ल्वय् हइगु आदि भय्‌नं गुँलापाखेहे जुइगुलिं नुगलय् धर्मया चेतना ब्वलना संकट न्हके फयमा धका गुँलां सकसिनं फूचागु कथं धर्म याइगु जुल ।

स्वनिगल दुनेया थाय् थासय च्वंगु बस्तीइ च्वनाच्वपिं नेपाल समुदाय (आदि नेपाल) तसें थगु व कतयागु उपकारया निर्तिं बोधिसत्वपिनिगु बोधिचर्या अवतार यायफयमा धका लोकेश्वरयागु सेवा व भक्ति यायेगु न्हापांनिसे छ्यलाच्वंगु जुल । नेपालय् बुंगम्ह लोकेश्वर दुसांनिसें गुँला धर्मया स्वापु बालागु कथं दयाच्वन धइगु दसि थौंतक दनि ।

दँय्‌दसं गुंलाथ्व पारु कुन्हुंनिसें यंलाथ्व पारु तक गुंला धर्ममास धका नेपाल समुदायपिन्स मानेयाना वयाच्वंगु दु । बौद्ध, वैष्णव, शैव वा शाक्त न्ह्यागुहे धर्म माने याइपिंसनं बुंगम्ह लोकेश्वरयात बुंगद्यः व सकसियां मंकाःम्ह राष्ट्रया द्यः धका श्रद्धा भक्ति व विश्वास तया वयाच्वंगु दु । गुँला ज्वःछि स्वनिंगलया बौद्धमार्गीतय्‌सं जक मखु मेमेगु धर्मालम्बीपिंसनं बौद्ध देवदेवीपिंत पञ्चोपकारया पुजा याना सतु, सिसाबुसा, मरिचरि व दक्षिणा छायगु यानाच्वंगु दु । अथेहे बोधिज्ञान लायफयमा धका धूप, दीप, गन्ध छाया स्तोत्र ब्वनेगु, थीथी बाजं थाना नेकू पुइगु व देवदेवीपिनिगु दर्शन, परिक्रमा व पुजा यायगु यानावया च्वन । बुद्ध बोधिसत्वपिनिगु बाखं कंकेगु व पालना यायगुनं यानातल ।

गुँलाज्वःछि स्वनिगल दुनेया थीथी बस्तीया नेपाल समुदायपिन्स याइगु बौद्ध देवदेवीपिनिगु दर्शन, पुजा व भक्तियात गुंलाधर्म सेवा धका नाला कयातल । मखुगु खँ ल्हाय मज्यू, खुया कायमज्यू, स्याय पाले यायमज्यू धइगु नियम स्वनिगलया आदिवासीपिंसं गुंला धर्मया भ्‌वलय् अप्वः पालना याइगु जुल । जन्म, व्याधि, वृद्ध व मृत्युया लीला क्यना चेतना बिइम्ह द्यः जूगुलिं गुंलाबलय् बुंगद्यःयाथाय् थःथगुहे कथंया परम्परा न्ह्याकातगु दु ।

बँ, लः, फय्, निभाः व आकाशपाखे वगु व वइगु अनेक ल्वय् पनेगु निर्तिं गुता बूबहया क्वाति त्वनेगु न्हि गुंपुन्हि कुन्हु बुँया सुरक्षा जुइमा, बाली स्यंकिइपिं कीत मदयमा, अतिबृष्टि व फसं बाली मस्यनेमा, द्वहं, सा आदिं बाली मनयमा व बुँइ लः मगासा लः फ्‌वकेगु ज्या यायमा धका ब्यांचित जा नकेगु चलननं बुगद्यः थन हसेंलि शुरु जूगु खः धाइ । थ्वया न्ह्यर्कन्हु जलया नेकू बाजं वइगु जुल ।

गुँलाया दुतीया कुन्हु यलय् 'मतयाः' न्याइगुथे बुंगद्यःनं मतयाः न्यायकेगु चलन दु । थनया देगलय् बुंगद्यः मदुसांनं बुंगद्यःयात सम्मान याइगु व ब्वँ तइगु चलन दु । थ्व मत याः बलय् बुंग व जःखःयापिं मनूतसें ब्वति काइगु चलन दु ।

गुँलाया तृतीया कुन्हु यलया नबहीया थ्याका, उकुबहा व बूबहाया तुतः खलः वया तुतः ब्वनेगु याइ । थ्व कुन्हुहे यलया मतया पालातंसें न्हिनय् बुंगद्यःया थासय् गुता बाजं थाइगु चलन दु । तुतः ब्वनिइपिनि गुठीयारत मुंका वयमागु व भ्वय् नकेमागु जुल । थ्वया सर्कुन्हु स्वनिगः दुनेच्वपिं न्हयूसः साय्मित बुंगद्यःयाथाय पुजा, भक्ति व सेवा यावइगु चलन दु । साय्मितय्गु अबलेयागु लजगाः चिकं, चाकु दयकेगु साखः व दुसिया अय्लाः दयकेगु जूगुलिं तू, दुसि, तुया बाली ग्यसु लायमा धका करुणामययाके फ्वनिइ । अथेहे साय्मितय्गु बनेज्या सुविस्ताँ चलेजुया विघ्न मवयमा धका भावना याइ । थ्व कुन्हु साय्मितसें बुंगद्यःया थासय् भक्ति म्ये हाला गुता बाजं थाइगु चलन दु । थ्व दिंयात बुंगद्यःया थासय् न्हय्स साय्मिया मेला धका धयातल ।

अथेहे गुँला लिपाया बुधवाः कुन्हु सक्व, गोकर्ण, भोत, फ्लौख्यः, पनौति, ख्वप, थिमी, नरे, बोरे, लुँभु व थसीयापिं मनूत बुंगद्यःया भक्तियाना सहकाल वयमा धका पुजा व सेवा यावइगु जुल । अप्वः याना गुँलागाः द्वादशी कुन्हु उपिँ वइगु जुल । उमिसंनं थःथःगु गांयायागु भक्ति म्ये हालेगु व बाजंत थायमागु चलन दु ।

थथेहे गुँलागाः आमाइ कुन्हु जेस्तापुर (जल), सुनागुठी, बन्देगां, थेचो, चम्पापुर (वा), बुलु, संगु, लेले व बुरुंचुलीया बासिन्दात अनिकाल मदया सहकाल वयमा धका भजनयाना पुजा वइगु जुल । थुपिं बुंगद्यःयाथाय् चा च्वनेगु तकनं यानातल । थ्वया सर्कुन्हु अर्थात् गुलांधर्म क्वचाइगु न्हि कुन्हु च्वबाहा, भाजंगा, क्यपू, पांगा, नगां, सुगां, सिनम (नैकाप), बलंबु मोक्षगां, बल्खु व यर्गःया बासिन्दात भक्ति संगीत याना बाजं थाना बुंगद्यःया दर्शन, पुजा व भक्तियाना सहकालया कामना यावइगु जुल । करुणामय धका लोकय् नांजाःम्ह बुंगद्यःहे सहकाल, अन्न व वर्षाया द्यः जूगुलिं वसपोलयागु भक्ति स्वनिगया दक्व नेपाल समुदायंपिन्स यानावया च्वंगु खः ।

गुँला धर्म क्वचागु सुचं कथं बुंगद्यःया थासय् मादि मत च्याकेगु याइ । थ्व मत बहनी च्याकिइगु खः । गुंलाज्वःछि लः अपसं च्वनिइगु चलन दु । थथे लः अपसं च्वनिइपिंस बुंगद्यःया जल बहनीसिया आरती क्वचायका पालं याइगु व न्हिच्छिया छक्वा साकाहरी भोजन याइगु जुल । लः अपसं च्वनिइपिंत अष्टसिद्धि प्राप्त जुइगु विश्वास यानातगु दु ।

गुंलागा आमाई कुन्हु बुंगद्यःया बंशावली धका दयकातगु पौभाः देगलय् ब्वइगु व यंलाथ्व पारु कुन्हु न्हिच्छि तया बहनी दुकाइगु चलन थौं तक नं दनि । बुंगद्यःयाथाय् गुंलाधर्म स्वानाच्वगु परम्परा स्वनिगया दक्व नेपाल समूदायया मंकाः पर्व खः ।

बुंगद्यःया कुमारी

दक्षिणायण वनेगु धका बुँगद्यःयात बुँगया देगलय यंकेधुनकि बुँगय् कुमारी ब्वयगु चलन दु । थुकि सिइदु बुँगय् कुमारी पुजा यायगु चलन लिच्छवीकलनिसे न्ह्याना वयाच्वंगु खः । थन बुँगद्यः हया वयां लिपा करुणामययात रक्षा याइम्ह धका ह्यगृव भैरवयागु देग तकनं दयेका अन दुने कुमारी थापना यागु खः । लिच्छवीकालय् कुमारीयात कुम्ब धाइगु जुयाच्वन, उकि कुमारी पुजायात कुम्ब पुजा धाइगु चलन दु । बुँगद्यःया न्हवं स्वयां खुला न्हयव ह्यगृव भैरवया देगलय् कुम्ब पुजा याइगु चलन दु ।

बुँगया तःबाहाःया देगलय् बुंगद्यःयात तयधुंका बुँगमितय् देयभ्वय नयगु चलन दु । थ्व चलन देय्भ्वय् नकेगु, कुमारी पुजा यायगु व आगं पुजा यायगु धाइ । थुकिया अर्थ बुगंद्यःया ज्याय् गनं द्वंगु दसा क्षमा धका फ्वंगु खः ।

सिइथाय् धःसू (गृहशुद्धि) याःवनिइम्हसिया म्हयामचा बाहेक मेपि बुगंद्यःयाथाय् आचार्यजुइपिं पान्जुया म्ह्याय्मस्त मध्ये योग्यम्ह छम्हसित कुमारी यायगु प्रथा न्हापानिसें दु । बुगंया बुगंद्यः देगया न्ह्यनेसं च्वगु फलचाय् संल्हुं पतिकं ब्वयमागु चलन दु । बुँगद्यः बुगंय् यंका प्यन्हु कुन्हु याइगु विचाःपुजा व यलय् बुगंद्यः हइकुन्हुनं थ्व कुमारीयात वहे फलचाय् ब्वयमागु चलन दु ।

अथेहे दच्छियां छक्व यँलागा तृतीया कुन्हु कुमारी ब्वयमागु चलन दु । उकुन्हु बसुन्धराया अपसं च्वनिइगु न्हि जुया कुमारीयात अम्ब धका सम्मान याइगु खः । बसुन्धराया स्वपा ख्वाःपाः मध्ये निपाः कुमारी व महालक्ष्मीयागु जूगुलि उकुन्हु कुम्ब पुजा याइग खः । कुम्बया अर्थ पृथ्वी खः । बुगंया शाक्य व आचार्यतय् चुडाकर्म याइगु इलय् चीवर क्वकाइगु कुन्हु कुम्ब पुजा धका कुमारीयात पुजा याना क्षमा फ्वनिइगु चलन दु ।

म्हुतुइ वा महाःम्ह, गन घाःखू मदुम्ह, थीमज्यू मजूनिम्ह, आचार्यया म्ह्याय्मचायात कुमारी दयकेगु चलन बुंगय् चले जुयाच्वगु खनेदु । कुमारीयात थौं तकनं पुजा याना मत बियमागु चलन दुसा उकिया लागि गुठी अड्डां थौं तक दाँछि दांहे बियातगु मदु । थन ब्वइम्ह कुमारीया मेगु छु आयस्ता मदु । अथे खसान थन थौं तकनँ कुमारी प्रथा धासा न्हयाका च्वंगु दनि । देशय् छुंन विघ्नवाधा मजुइमा धका कार्तिक शुक्ल पारुनिसे बुंगद्यःया देयगलय् बौ ह्वलेगु चलन दु । जला पान्जु जवय् व खःला पान्जु खवय् न्हि छक्वः बौ हवलाः कुमारी शान्त याइसा बुंगद्यः रथय् तयकुन्हु रथंय् बौ हवला क्वचायकिइगु खः ।

मल्लकालय् यें, यल, व ख्वपय् अलग अलग कुमारी तयगु परम्परा वल । थुकिइ मध्ये बुंगद्यःया रथ याःया इलय् बुंगद्यः हःबाहालय्, लगनख्यया फलचाय, तःपुखुलिइ थ्यनिइबलय् अनया फलचा व जाव्हलाख्यलय् प्वाकलं क्यनिवलय् अनया फलचाय् यलयाम्ह कुमारी ब्वय हयमागु चलन दु श्रीनिवस मल्लं चलेयागु खनेदु । बुंगद्यः बुंगया देगलय यंकिवलय् बुंगयाम्हहे कुमारी ब्वयमागु यानातल ।

थुम्ह कुमारी बुंगया डबुली न्हवंकुन्हु देग न्हयनि च्वंगु फलचाय ब्वयमागु बुंगय रथ देयका रथय तसानिसें ब्व्वयमागु, रथ यलय सालाहइवले व बुंगय् लित यंकिइवलय् ग्वान्नया फलचाय तया ब्वयमागु याना तगु दु ।

बुंगद्यःया रथ याःया विसकं

बुँगद्यःया रथयाः (जात्रा) वसपोलयात रथं क्वकया बुँगया देगल्य विज्याकेगु परम्परा दु । बुँगद्यःया हेलगुजि धागु प्वाकलं वसपोलयात रथं क्वकायगु न्हयव रथया खतं प्यखेरं स्वकः क्यने मागु याना तल । उगु प्वाकलं जुजु व सवा लाख मनूत मुंका सुयागु खः कावा धका क्यनेगु कथं चलेयाना तगु दुसानं जिगूहे खः धका नाला कावपिं थौं तक सुंनं मदु ।

ल्वहंया ल्वहंयागु जक दयुका तगु शिखर शैली यागु देगलय् रथं क्वकया विज्याकेधुंका प्यन्हु कुन्हु वसपोल बुँगद्यः लोकनाथयागु विचार याय्गु कथं विचाः पुजा न्याइगु जुल । थ्व कुन्हु बुँगद्यः रथय् विज्याना च्वंगु इलय् वसपोलयागु सेवा याना च्वंपिं व मेमेपिं भक्तजनपिं विचाः पुजा कुन्हुनं वनिगु जुल । उकुन्हु प्यन्हु विचाःया नामं मेलाहे न्याइगु जुल । बुँगमीतयत बुँगद्यः बछि बियेगु कथं यलया रथयाः क्वचायका बुँगय् यंका प्यन्हु दुकुन्हु याइगु जुल । गुँलाथ्व लिपा पृथ्वीया प्वः दक्षिण पाखे स्वइगु जुया दक्षिणायन धका धयातल । अथेहे सिल्ला थ्व निसें पृथ्वीया प्वः उत्तर पाखे स्वइगु जुया बुँगं यलय् हयगुयात उत्तरायन धया तल ।

जुजु वरदेवया पालय् बँगद्यःयात रथय तया याःयायगु चलन हसेंली यलया जाव्हलाख्यलय् जाव्हला याः न्यायका प्वाकलं क्यना जक बुँगद्यःयात खतय् तया बुँगया देगलय् विज्याकेगु याई । झिंनिदँया छक्व बुँगद्यःया रथ बुँगयुहे दयका यलय् हया याः (जात्रा) क्वचायका रथहे साला बुँगया ग्वान्न धागु थासयुनं बुँगद्यःया प्वाकलं क्यना जक रथं लिकया देगलय् विज्याकिइगु जुल । थुवलेनं रथं लिकया प्यन्हु दुकुन्हु प्यन्हु विचा धका विचाः पुजा न्यायकिइगु जुल ।

बुँगम्ह लोकेश्वर श्रीश्रीश्री करुणामय बुँगया शिखर शैली देगलय् बिज्याना प्यन्हु कुन्हु वसपोलयागु दर्शन, पुजा व भक्तिभाव यात धासा थुगु जन्मय् यागु पाप कर्म न्हनां वनिइ धैगु विश्वासं स्तोत्र ब्वनेगु, मत छवयकेगु, भजन यायगु आदि याई । गुलिसिया छेँया जःपि मुनाः नातागोता व इष्टमित्रतनं ब्वना भ्वय तकनं नयगु याना तल । थ्वहे झ्वले बुँगया सर्वेसर्वा रक्षक हयगृब भैरव्, कुमारी व कार्य विनायकयागु दर्शन व पुजा याइगु जुल । बुँगय् रथ यंका प्यन्हु कुन्हु जुइगु प्वाकलं क्यनिइगु इलय खस जुजुपिं वने मज्यू धया तगु दु ।

बुँगद्य:या प्यन्हु विचा:पुजा कुन्हु पुजा याय् मा:म्ह ह्यगृव भैरव बुँगद्य:या प्वाकलं क्यनिइखुन्हु न्वंवा च्वनिइगु मानेयाना तल । अवलय् बुँगयाम्ह कुमारीनं ग्वान्नी फलचाय् च्वना स्वय मागु चलन दु ।

विचा: पुजा धुंका बांलागु दिन चूलाका पान्जु संघपाखें ह्यगृव भैरवयात् क्षमा पुजा याना रथया:या इलय् द्वंगु दक्व क्षमा फ्वनिइगु जुल । पान्जुपिनि जक भ्वलाक स्वम्ह स्वम्ह याना पा: फय्मागु क्षमा पुजा गुठीयात पंघाट (पर्व घाट) गुठी धाइगु ख: । गुठीया आयस्तां जक न्यायकेमागु थ्व क्षमा पुजाय् न्हापा बुँगया स्वस:खा छेंयापिं स:ता भ्वय् नकेमागु जुल ।

थुगु भ्वय्यात दे भ्वय् धया तल । वि.सं.२०१० लिपा दे भ्वय्या नामं स्वस: बुँगद्य:या थ्या: बन्देजुपिं जक करवरं सता भ्वय् नयगु याना हल । उगु पर्वघाट धागु क्षमा पुजाय् हाकुम्ह दुगुचा छम्ह मागु जुल । समेबजि ज्वलं तया ह्यगृव भैरबयागु पुजायाय धुंका उम्ह दुगुचा भोग विइगु जुल । वहे दुगुचायागु सिइका: भू न्याय्केगु याना तल ।

भिंनिदँय् छक्व यलया जाव्हलाख्यलय् प्वाकलं क्यने धुंका बुँगद्य:यात रथहे साला बुँगय् यंकिइ बलय् नखु पुला ख्वाय न्हवथ्यन कि पान्जुपिनि पा: पुलेगु वा काय्गु याई । रथया पा:फया च्वंपिं जला पान्जु व खला पान्जु निम्हसिनं बुँगय् देभ्वय् नकेगुनं याना तल । उगू देभ्वय् न्यायकेगु दिन ह्यगृव भैरवयात क्षमा पुजा याइगु दिनय् क्वछियगु याई । रथया पा: कया व:पिं जला पान्जु व खला पान्जु निम्हसिनं न्यायकिइगु देभ्वय्या ज्याभ्व: स्वन्हुतकया दु ।

स्वन्हुया ज्याभ्व कथं न्हापां कुन्हु छ्वय्ला भू, निन्हु कुन्हु देभ्वय् व स्वन्हु कुन्हु कौला ख: । दे भ्वयकुन्हु रथया धंमा व घ:चांयात पुजा याइ । थ्व पुजा क्वमचाय्कं धंमा व घ:चा: चिइके मज्यू धयातगु दु ।

छ्वय्ला भू कुन्हु देभ्वय् यात मागु ज्वरे यायगु याई । स्वीछम्ह पान्जुपिंतया कुमारीयात छेंय् वना छ्वालि प्वा: च्याका हया ह्यगृव भैरवया देगलय् लसकुस याना दुकायमागु व पुजा याय मागु चलन दु । पुजाया भ्वलय् चर्या म्यें हालेमागु, भोजन याकेमागु व स्वीछम्ह पान्जुयातनं भोजन याकेमागु जुल । पुजा क्वचायवं कुमारीयात छ्वालि प्वा: च्याकाहे छेंय् तययंकेगु याई । देभ्वय् कुन्हु स्वस: थ्या: बन्देजुपिं सहित आमन्त्रणा याना भ्वय् नकेगु याई । रथय् पा:कया व:पिं जला पान्जुयापाखें निपा निपा व ख:ला पान्जुयापाखें निपा निपा याना म्हतिं प्यपा चतांमरि तया भ्वय् नकेगु चलन दु । देभ्वय्या नामं प्रज्ञा ब्वँ नकेगु याना तगु ख: । प्रज्ञा ब्वँ चतामरि प्यपा, पौबजि, सियाबजि, हाकुमुस्या, पालु, चूओ:, लैंसू, पंमाय, क:सु, फसि, ला आदि क्वा:घासा तया तगु जुई । गच्छे कथं ऐला व थ्वंनं त्वंकेगु याई । कौलाकुन्हु पान्जुपिन्त जक विशेष कथं भ्वय् नकेगु याई ।

बुँगद्यः या रथयाः धुंका जुइगु दक्वसिवय् लिपायागु क्वय्ना पुजा खः । थ्व क्वय्ना पुजा बुँगद्यःया अड्डा न्यायके मागु जुल । थ्व क्वय्ना पुजाया अर्थ बुँगद्यःया रथया भरि गुलि द्वंगु दु दक्व क्षमायाना सिद्धिफल सकसितं चूलायमा धका न्याय्किइगु खः । मेगु कथं स्वल धासा बुँगद्यःया रथयाः यागु नितिं आयस्ता व मेमेगु आम्दानी व खर्चया ल्याः पूवंकेगु वा फछ्या याय्गुनं खः । गुँला ज्वछि न्याय्के मज्यूगु मेमेगु इलय्नं मंगलबार व शनिबार जक न्याय्के मागु याना तगु जुल ।

नेपाल भाषां क्वय्ना गणेद्यः धाम्ह जल विनायक खः । थुम्हसित ऐतिहासिक कथं विघ्नाङतक धका धया तगु दु । महामंजुश्री स्वनिगलया ल पिछ्वयत दक्वसिबय् क्वथ्यागु थाय् स्वके छ्वया बिज्याम्ह जलविनायक अर्थात् क्वय्ना गणेद्यः धाई । स्वनिगलया लःया पति जुया ज्या याम्ह व क्वथ्यागु थाय् लुइकुम्ह जुया जल विनायक व क्वयना गणेद्यः धागु जुल । थ्व छम्ह गणया पति मध्ये छम्ह जूगुलिं गणपति धाल ।

बुँगद्यःया रथयाःया निर्तिं ज्यायापिं व ज्याय्च्वंपिं गुलि सरोकारवालात दु उपिं दक्वसित निमन्त्रणा याना क्वयना् पुजा कुन्हु भ्वय् नकेगु गुठी अड्डाया ज्या खः । क्वय्ना पुजाहे बुँगद्यःया रथ याःया थी थी पर्व मध्ये दक्व सिवय् लिपायागुनं जुया च्वन । थुगु भ्वजय् रथ पाला पान्जु निम्ह नापं सुवा, बाराही, ञंवा व घःकूत समेत मागु जुल । रथयाः ज्वःछि बारे यायमापिनि थ्वकुन्हु निसें चाय्केगु धया तगु दु । स्वनिगलया दुने दक्व सिबय् क्वय्लागु कथं चोवाहाया क्वय् म्हछिकापया पिनेच्वंम्ह क्वय्ना गणेद्य अर्थात् गणपति जुसानं वसपोलयात यलया जाव्हवलाख्यःया उत्तर पाखे तमकः द्यःया थासय आव्हान याना पुजा याइगु जुयाच्वन । थनं ल्वहंयाम्ह गणपतिया मूर्ति तयातगु दु । लाभा, खाख्यैं, खाया ला, प्याज नय मजियाच्वंपिं उगु क्वय्ना पुजाय् मवसे मजिउगु धया तगु दु ।

दछिया छक्व बुँगद्यःया रथ याःया दक्व ज्या पूवंका न्यायकिइगु क्वय्ना पुजाय् सु सु थ्याकेमा व सुयात नकेमा धैगु ल्याचा गुठी अड्डांहे याइगु चलन दु । थ्व पुजा कुन्हु यलया जुजु श्रीनिवास मल्लं दय्का तया थकूगु क्वय्ना गणेद्यःयागु किसि ख्वापाःनं ब्वय्मागु याना हल धासा उकुन्हु छम्ह म्ये भोग विइमागु चलन दयका तल ।

थनं लि बुँगद्यःया रथयाःया दछियागु थी थी ज्याया विसकं जुल ।